

Q

Quaderns socioeconòmics del Barcelonès

13

Desembre
2014

INDÚSTRIA I INVESTIGACIÓ, FACTORS CLAU D'UN NOU MODEL DE CREIXEMENT

Ponències del XII Seminari de
l'Observatori del Barcelonès Nord.

Eix del coneixement
Besòs-Marina.
Alimentació i
indústries de la salut

PACTE PER L'OCUPACIÓ
I EL DESENVOLUPAMENT
DEL BARCELONÈS NORD

CONSELL COMARCAL DEL
BARCELONÈS

**Quaderns Socioeconòmics del Barcelonès
Consell Comarcal del Barcelonès**

Número 13. Desembre de 2014

Indústria i investigació, factors clau d'un nou model de creixement

Ponències del XII Seminari de l'Observatori del Barcelonès Nord.

EL PAPER DE LA INDÚSTRIA DAVANT EL NECESSARI CANVI DE MODEL DE L'ECONOMIA ESPANYOLA.

Sr. Antón Costas, president del Cercle d'Economia.

L'ESTRATÈGIA UE 2020 I LA SORTIDA DE LA CRISI. REPTES I METES PER AL BARCELONÈS NORD.

Sr. Eduard Jiménez, economista i consultor en polítiques públiques.

**EIX DEL CONEIXEMENT BESÒS-MARINA. ALIMENTACIÓ I INDÚSTRIES DE LA SALUT.
BARCELONÈS NORD-BAIX MARESME.**

Sr. Màrius Rubiralta, director del Campus de l'Alimentació de la UB.

Sr. Lluís Tort, vicerector de Projectes Estratègics i Planificació de la UAB.

Sr. Manel Puig, director científic de la Fundació Institut d'Investigació en Ciències de la Salut Germans Trias i Pujol.

Disseny gràfic:

La Palmera Publicitat

Edició:

© Consell Comarcal del Barcelonès

Quaderns socioeconòmics del Barcelonès

13

Desembre
2014

Índex

4

Presentació.

5

El paper de la indústria davant el necessari canvi de model de l'economia espanyola

Sr. Antón Costas.

13

L'estratègia UE 2020 i la sortida de la crisi.
Reptes i metes per al Barcelonès Nord.

Sr. Eduard Jiménez.

17

Eix del Coneixement Besòs-Marina. Alimentació i indústries de la salut. Barcelonès Nord-Baix Maresme.

Sr. Màrius Rubiralta, Sr. Lluís Tort i Sr. Manel Puig.

PRESENTACIÓ

Un any més l'anàlisi del context socioeconòmic adwers actual i la projecció de possibles sortides a la crisi des del territori han centrat el desenvolupament del seminari anual que organitza l'Observatori del Barcelonès Nord.

Així, el contingut d'aquesta nova edició del seminari ha girat entorn de dos eixos: el paper de la indústria en el canvi de model econòmic espanyol i la presentació d'un projecte clau per al desenvolupament econòmic del territori que conformen el Barcelonès Nord i el Baix Maresme de les comarques del Barcelonès Nord i del Maresme, i que té la investigació i la innovació com a principals motors de canvi de model econòmic.

La present edició dels Quaderns Socioeconòmics del Barcelonès recull el contingut i la transcripció de les ponències dels diferents experts que van participar en aquest darrer seminari que es va realitzar el 25 de novembre al Badalona Centre Internacional de Negocis (BCIN).

La transcripció de la primera ponència del seminari és la del doctor Antón Costas i se centra en el paper de la indústria davant el necessari canvi de model de l'economia espanyola. La segona ponència la va portar a terme l'economista i consultor en polítiques públiques, senyor Eduard Jiménez. En la seva intervenció va introduir alguns elements de reflexió sobre els reptes del Barcelonès Nord davant la crisi i en relació als objectius de l'estratègia de la Unió Europea 2020. La tercera ponència va consistir en la presentació del Projecte Eix del Coneixement Besòs-Marina, centrat en els sectors de l'alimentació i la salut i que abasta el territori dels municipis del Barcelonès Nord i el Baix Maresme. Aquest document recull la transcripció corresponent a les intervencions dels principals actors promotors del projecte, el doctor Màrius Rubiralta, director del Campus de l'Alimentació de Torribera, el doctor Lluís Tort, vicerector de Projectes Estratègics de la Universitat de Barcelona i el doctor Manel Puig, director científic de la Fundació Germans Trias i Pujol, acompanyat del senyor Iván Martínez, vicegerent de Recerca de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Per últim, voldria destacar el resultat d'una taula de debat on van participar l'entorn universitari i el sector empresarial del territori. Els doctors Màrius Rubiralta i Lluís Tort, en representació de l'àmbit universitari, i la senyora Susanna Visauta, Vocal de la Comissió Executiva de PIMEC Maresme-Barcelonès Nord i el senyor Joaquim Padrós, president d'honor de la Federació d'Empresaris de Badalona, en representació de l'àmbit empresarial. Els diferents participants van compartir reflexions i experiències tot posant de manifest l'oportunitat del projecte que permet plantejar sinèrgies entre els laboratoris, els instituts científics i les petites i mitjanes empreses, amb el teixit associatiu empresarial com a vehicle per a aquesta col·laboració. Es va remarcar la importància de l'entesa entre l'administració, la universitat, l'empresa i la indústria per tal de fomentar la reactivació econòmica dels nostres municipis.

Aprofito aquest espai per agrair i felicitar a tots els ponents per l'ajut rebut en els plantejaments i realització d'aquest seminari. Tal i com es va posar de manifest en el decurs de la Jornada, serà imprescindible comptar amb les complicitats dels ens locals i les entitats socials del territori per tal de mobilitzar talent i fomentar la creació d'ocupació a les nostres ciutats.

Espero que la documentació que us fem arribar a través d'aquest nou Quadern us sigui útil i que la seva lectura contribueixi a reflexionar entorn la necessitat d'implementar projectes en benefici del desenvolupament socioeconòmic del territori, des de la cooperació necessària i permanent entre universitat, empresa, administració i societat civil.

Francesc Josep Belver Vallès

President del Consell Comarcal del Barcelonès

EL PAPEL DE LA INDUSTRIA ANTE EL NECESARIO CAMBIO DE MODELO DE LA ECONOMÍA ESPAÑOLA.

Q

Antón Costas

President del Cercle d'Economia

Para responder al título de la ponencia, haré algunas reflexiones sobre tres cuestiones:

1. El modelo de crecimiento: a mi juicio hay más motivos para la autoestima de lo que normalmente pensamos. El tópico introducido en los últimos años de que no tenemos modelo de crecimiento no es cierto y estorba a la hora de responder a los problemas y de fortalecer nuestra capacidad para crecer y para crear empleo.

2. El papel de la industria en el modelo de crecimiento en los países occidentales desarrollados como el nuestro: hay un momento de oportunidad inesperado, porque de forma no prevista estamos viendo un cierto retorno de la industria manufacturera a los países desarrollados, después de cerca de 30 años de "desindustrialización", en el que el componente manufacturero de la industria había sido expulsado de nuestras economías hacia las economías emergentes. Es preciso hacer un buen diagnóstico acerca de qué tipo de industria está retornando, pero si es así, hay que tenerlo en cuenta para no dejar que se pierdan algunas capacidades profesionales que aún tenemos y también para recuperar algunas que hemos perdido.

3. Los objetivos y la estrategia de reindustrialización que tenemos que desarrollar en nuestro país para favorecer el retorno de la industria.

Vaya por delante una cuestión previa, vinculada con la urgencia que supone para los responsables municipales el problema del desempleo. Estamos vi-viendo una recuperación de la actividad económica, aunque débil y frágil. Probablemente en 2015 y durante varios años en nuestro país vamos a mantener un grado de recuperación un poco mayor que los demás países europeos. Sin embargo, afirmar que hay recuperación, y que es muy probable se vaya a mantener, no equivale a decir que la crisis se ha acabado. La crisis sólo se acabará cuando las tasas de desempleo vuelvan a unos niveles socialmente razonables. Por tanto, aun cuando la recuperación se mantenga, e incluso se intensifique en los próximos años, ese crecimiento por sí sólo no resolverá el problema del desempleo en España. Hay muchas personas que se encuentran en las "cunetas" del paro de nuestra economía y que no podrán incorporarse de nuevo al tráfico económico cuando se active la economía. Hay que hacer programas y actuaciones específicos dirigidos a

esas personas, porque el crecimiento por sí solo no les sacará de la cuneta.

El modelo de crecimiento

Respecto de la primera cuestión de si tenemos o no un modelo de crecimiento válido, mi opinión es que sí existe. Es mentira que no tengamos modelo de crecimiento. En esto de lo tópicos hay que ir con mucho cuidado. En muchas ocasiones sostenemos ideas que se convierten en lugares comunes sin buscar sin ver si esas ideas tienen algún respaldo empírico. Como me gusta la novela negra, permítanme una cita clásica. Recuerdo que en una ocasión Sherlock Holmes le dice a su amigo y ayudante: "Watson, es peligroso hacer teoría sin antes ver los datos".

Aplicando la cita al debate sobre nuestro modelo económico, permítanme mencionar unos datos para ver si la idea de falta de modelo tiene respaldo en los datos o no. Según los datos de comercio exterior del FMI, entre todos los países de la OCDE, España es la economía que mejor ha conservado su cuota de exportación en los mercados internacionales desde el año 2001 hasta el 2013. Por tanto, si nuestra economía ha sido capaz de mantener ese comportamiento, tanto en etapas de euforia como de crisis, es que detrás de esos datos hay un tejido empresarial y un modelo económico más sano y sostenible de lo que se reconoce con frecuencia en el debate público.

Sucede, sin embargo, que desde el año 2008, y más en concreto desde el 2010, nos encontramos bajo lo que en alguna ocasión he llamado el "síndrome de Berlín". A partir de la aparición en 2010 del problema de la deuda soberana griega, hemos interiorizado un relato sobre las causas de nuestros males y, en particular, sobre las causas del sobreendeudamiento de los países periféricos de la zona euro que se ha hecho desde los países germánicos que, sin embargo, no responde a la realidad. Es decir, que no tiene fundamento alguno en los datos, pero ha calado profundamente hasta el punto de que hemos llegado a interiorizar el relato de que "todo fue una fiesta", que no valemos para nada, que todos hemos sido manirroto, que no somos productivos, que no tenemos un modelo de crecimiento válido y sostenible. Hemos de desprendernos de ese síndrome perverso, que no tiene fundamento en los datos, como acabo de señalar.

Así pues, como primera conclusión, hay que decir que tenemos motivos para la autoestima. Naturalmente, eso no significa decir que haya motivos "para tirar cohetes", es decir, para creer que no hay problemas y debilidades en nuestro modelo de crecimiento que hay que eliminar.

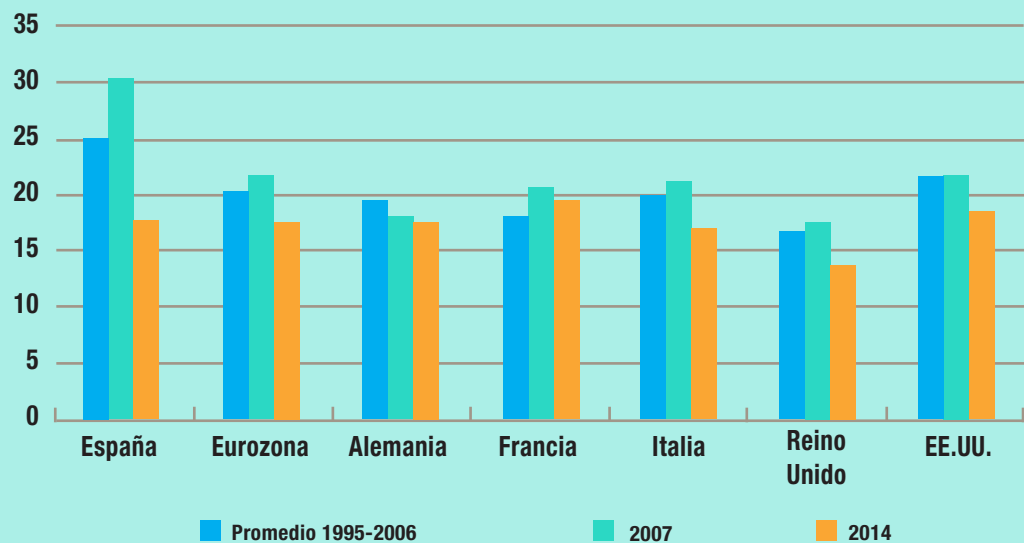
No me voy a detener ahora en un análisis de esas debilidades, por lo demás conocidas. Pero permítanme un flash de por dónde deberíamos ir en los próximos años para fortalecer nuestro modelo de crecimiento. Es el referido a la inversión del país, a la formación bruta de capital. En este terreno los datos vuelven a desmentir la idea extendida de que en España se invierte poco. En nuestro país se

España tuvo antes de la crisis un mayor volumen de inversión que los demás países. Y durante la crisis el volumen de inversión respecto del PIB es similar o mayor que el de los demás países. Por tanto, no ha habido ni hay un problema de cantidad de inversión en la economía española. El problema es de calidad de composición de esa inversión.

En relación con la composición, en el caso de la economía española hay un exceso de inversión inmobiliaria, tanto residencial como empresarial. En los balances de las empresas hay un peso mayor de los activos inmobiliarios del que existe en otras economías, en las que los balances están más decantados hacia los activos propios de la actividad

FORMACIÓN BRUTA DE CAPITAL

(% del PIB)

Fuente: "la Caixa" Research, a partir de datos de Eurostat.

invierte respecto al PIB al mismo nivel que el resto de países europeos. No hemos tenido problemas de cantidad de inversión en el pasado –de hecho, en el período 2002-2007 se invirtió más de lo que los beneficios empresariales justificarían- ni tampoco ahora en la fase de crisis invertimos menos que los demás. En relación con la inversión, el problema no es de cantidad, sino de calidad de la inversión.

En los gráficos siguientes vienen reflejados los datos de la evolución de la formación bruta de capital fijo para los países europeos más desarrollados. Como se puede ver en el primero de los gráficos,

operativa de las empresas que hacia el componente inmobiliario del patrimonio empresarial.

En relación con la calidad de la inversión, en el caso de la economía española los activos intangibles tienen un peso mucho menor que en los demás países europeos. El gráfico siguiente pone de manifiesto de una manera muy clara este problema de calidad de la inversión. Como se puede apreciar fácilmente en el gráfico, en el caso de España el peso de los activos tangibles del sector privado en el valor añadido bruto (VAB) (excluidos los activos residenciales) son, en media, más elevados que los del sector privado de los demás países europeos,

mientras que los activos intangibles son los más bajos de los países incluidos en el gráfico. El mundo empresarial tiene en sus balances demasiados activos de naturaleza inmobiliaria que no son específicos de la actividad desarrollada.

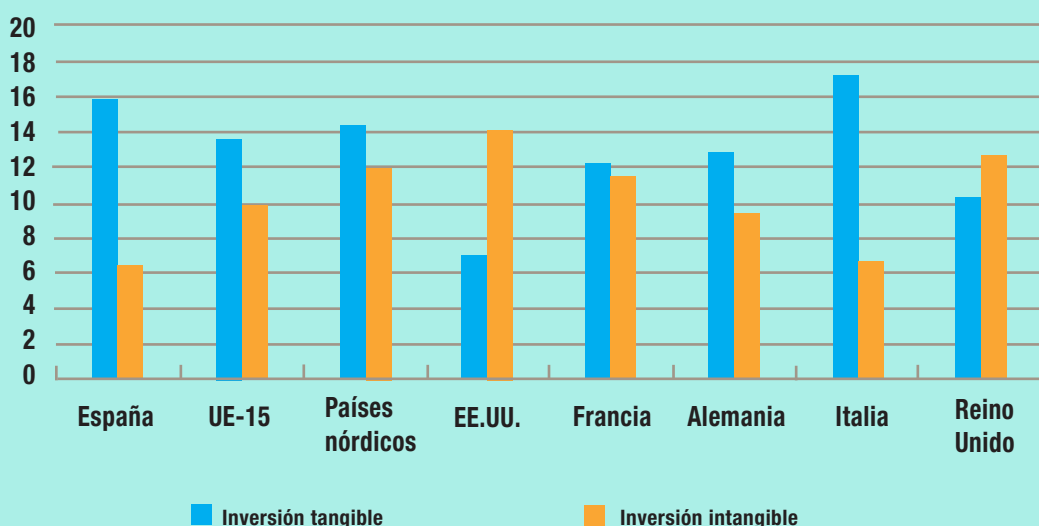
Y, en términos de país, hay un exceso de inversión en infraestructura. Y da la impresión que no hemos aprendido bien las causas y consecuencias de esta crisis, porque al ver qué tipo de proyectos tiene intención el gobierno de presentar para acogerse al Plan Juncker -el gran programa de inversiones públicas que la nueva Comisión Europea está

Por tanto, en relación con la cuestión del modelo de crecimiento, quisiera en este punto resaltar dos conclusiones. La primera, como he dicho, es que tenemos motivos para la autoestima. La capacidad exportadora mostrada por la economía española a lo largo de los últimos quince años nos dice que hay un modelo de crecimiento válido y sostenible. La segunda conclusión es que, sin embargo, tenemos que cambiar la composición de la inversión, acentuando el esfuerzo en la inversión en activos intangibles y directamente productivos y disminuyendo el peso de los activos inmobiliarios y de las infraestructuras.

PESO DE LA INVERSIÓN TANGIBLE E INTANGIBLE EN EL VAB

Peso de la inversión tangible (no residencial) e intangible en el VAB. Sector privado.

Comparación internacional. Promedio 1995-2010. (Porcentaje)

Fuente: INTAN-Invest, Fundación BBVA-Ivie, Fundación Telefónica, INE y elaboración propia

diseñando para que tire de la demanda de la economía europea e impulse la recuperación -vuelve a haber un exceso de proyectos de inversión en activos de tipo patrimonialista e infraestructuras públicas de movilidad, mientras que lo que necesitamos son empresas y actividad empresarial de todo tipo, porque es ahí donde se genera empleo. Las infraestructuras únicamente crean empleo durante el período en que se están construyendo. Y a menudo el empleo que generan durante ese período no ocupa a la población autóctona. Por lo tanto ese tipo de actividad no soluciona el problema del desempleo en el país.

El papel de la industria en el modelo de crecimiento en los países occidentales desarrollados como el nuestro

Haré ahora unas reflexiones rápidas sobre la segunda cuestión que he planteado al inicio: el papel de la industria en nuestro modelo de crecimiento. En mi opinión, la salida a la crisis está en el fortalecimiento del componente industrial de nuestro modelo de crecimiento. Necesitamos una política industrial

estratégica, de nuevo cuño, que oriente el modelo hacia la industria en sentido amplio, y en particular hacia la industria manufacturera.

Para ello, es necesario recuperar el prestigio social, profesional y político de las actividades industriales.

Un solo ejemplo paradigmático que como el discurso político económico de las últimas dos décadas dejó de lado la industria. Hasta donde llega mi información, España ha sido el único país que hace unos pocos años decidió suprimir el Ministerio de Industria. Sucedió en la legislatura del año 2000. Entre nosotros, no deja tampoco de tener significado el hecho de que no haya una Consejería específica de Industria, aun cuando esas competencias estén dentro de la Consejería de Empresa. Pero me gustaría que se utilizara políticamente la palabra industria. Hay que recuperar el prestigio político de la industria. Mi discurso va hacia la idea de que hay que hablar de industria, hay que recuperar el prestigio político para la industria. Entonces veremos cómo se recupera también el prestigio social para la industria.

¿Por qué nos sorprende que fracase en nuestro país, en los últimos veinte años, la formación profesional? La formación profesional es un tipo de formación que está vinculada básicamente a la industria. Si como país no se le da prestigio político a esa rama de la economía, ¿por qué las familias van a ver en la formación profesional, en la industria, un futuro deseable para sus hijos? Todo va relacionado.

También este desprestigio político de la industria se ve reflejado en las universidades. En las dos últimas décadas, en gran parte de nuestras universidades algunas ramas de la ingeniería relacionadas con la industria manufacturera o energética han perdido interés para muchos alumnos.

Por lo tanto, si queremos recuperar capacidades industriales que se han perdido o se están perdiendo, tenemos que recuperar el prestigio político, social y profesional para la industria.

Pero, en este sentido, algo está cambiando. En primer lugar, en los datos sobre qué perfiles profesionales están siendo más demandados en los últimos años en nuestro país ya aparecen como perfiles más demandados los relacionados en diversas profesiones con la industria. Es un dato alentador.

En segundo lugar, estamos viendo el retorno de ciertas tipos de industria manufacturera a los países desarrollados como el nuestro. Conozco algunos casos. En concreto, una empresa farmacéutica de antibióticos está volviendo a traer esta rama de la fabricación hacia España. Otro ejemplo: Inditex - Zara está acercando una parte de su producción a España. Y hasta en Estados Unidos, Apple está fabricando algunos de sus productos de nuevo en EEUU.

Es un tema interesante y daría para más tiempo del que disponemos hoy. Pero al menos quiero dejar planteada la pregunta: ¿por qué este retorno de la manufactura, de una parte de la manufactura, a nuestros países?

A grandes rasgos puede tener varias explicaciones, aunque no entraré en profundidad en ellas. Una, los salarios. Ha habido un cierto reajuste entre los salarios de los países emergentes, especialmente China. Como era de esperar, han aumentado de una manera importante y, por otro lado, se han moderado en el caso de los países desarrollados. En particular, en España, donde han caído de forma importante.

En segundo lugar, hoy sabemos un poco más de cómo dentro de la industria funciona la relación entre actividades de I+D y diseño y las actividades manufactureras. Durante estos treinta últimos años en muchas empresas se pensaba que lo necesario era quedarse con las actividades de I+D+i en las sedes y externalizar la parte de tipo manufacturera. En eso consistió el proceso de "desindustrialización" de las últimas décadas. Ahora estamos comprobando una cosa que no era evidente al principio. El alejamiento de las actividades de fabricación hace perder capacidades innovadoras a los departamentos de I+D+i y de fabricación de prototipo. Los ingenieros y los diseñadores no son capaces de avanzar bien en nuevos productos, materiales o bienes si no escuchan, metafóricamente hablando, el "run run" de la fábrica. Y hoy lo que estamos haciendo es acercar ciertos elementos de la manufactura a donde tenemos el componente de diseño. Estamos asistiendo, por tanto, a un cierto retorno de algunas industrias hacia nuestras economías.

En tercer lugar, algunas de las nuevas tecnologías, como es la 3D están cambiando también algunas dimensiones de la industria y las ventajas competitivas. Es espectacular, las grandes impresoras 3D pueden inyectar ya en cualquier tipo de material, todo tipo de metales por ejemplo.

¿Qué significa eso? Hemos externalizado mucha manufactura porque para reducir costes teníamos que producir grandes series con salarios bajos. En ese escenario, los costes del transporte desde China, por ejemplo, eran marginales. Las nuevas tecnologías digitales permiten fabricar pequeñas series con coste bajos desde la primera unidad. Este cambio estructural altera el escándalo de costes de fabricación de algunas actividades manufactureras. Ya no necesito grandes series de partida para amortizar la inversión inicial fija. Esto no es aplicable a todos los ámbitos de la manufactura, pero en muchos sí. Y cada vez más. Este cambio estructural modifica también la importancia de los costes de transporte en el coste total final. Ahora, al poder fabricar pequeñas series a coste bajo, el coste del transporte a grandes distancias adquiere un nuevo peso. En definitiva, estamos ante un cambio espectacular, que probablemente tardaremos un tiempo en ver, que hará que una parte de las actividades manufactureras vuelven de nuevo a nuestro país. Y deberíamos prepararnos para aprovechar este cambio.

Los objetivos y la estrategia de reindustrialización que tenemos que desarrollar en nuestro país para favorecer el retorno de la industria.

Por último, abordaré ahora el tercer punto que enuncié al inicio de mi conferencia, sobre los objetivos y la estrategia para fortalecer la industrialización en nuestro país.

Podemos cometer un error. Creer que el futuro del crecimiento y del empleo en nuestro país está única y exclusivamente en invertir todas nuestras energías y nuestros recursos en mejorar la calidad de I+D y la calidad del capital humano, así como la calidad de la gobernanza de nuestras instituciones públicas, desde los gobiernos, a las escuelas y universidades. Este es el discurso dominante. La idea, convertida casi en un tópico, es que si mejoramos todas esas cosas, por si sólo mejorará automáticamente nuestra capacidad de crecer y de crear empleo. Hay que tener cuidado. No niego la importancia de mejorar esas capacidades y recursos, pero no basta.

La capacidad de crecer, y especialmente la capacidad de crear empleo depende también, y de forma crucial, de la capacidad industrializadora que

tenga el tejido empresarial existente. Una hipotética economía basada sólo en empresas de alta tecnología que utilizan fundamentalmente personal altamente cualificado sería una economía incapaz de generar el tipo y la cantidad de empleo que necesita la sociedad española para reducir el paro a niveles socialmente tolerables. Necesitamos pensar en un tejido empresarial que tenga un tipo de industrias capaces de absorber y reducir el paro que tenemos. Un paro de personas que tienen en muchos casos bajos niveles de cualificación técnica y profesional.

Imaginemos una economía que tiene una calidad de I+D+i y de calidad institucional muy elevada pero que no tiene un tejido empresarial capaz de incorporar importantes cantidades de empleo de baja capacitación; es decir, de industrialización. El crecimiento en esa economía sería volátil y el desempleo muy elevado. Por el contrario, podemos encontrar economías que tienen una baja calidad de I+D y baja calidad institucional pero que, sin embargo, tienen un tejido empresarial con gran capacidad de industrialización. En ese caso, el crecimiento y el empleo pueden ser intensos durante un tiempo. Por cierto, eso fue el caso de España durante los años sesenta, setenta y parte de los ochenta. No había una gran calidad de I+D ni de formación de capital humano, ni tampoco era buena la calidad democrática de las instituciones políticas y, sin embargo, la economía creció y creó empleo a tasa muy elevadas. Ese fue también el modelo de crecimiento de los países asiáticos en las dos últimas décadas. Naturalmente, la combinación ideal es la de una economía que combine adecuadamente calidad de capital humano e institucional con capacidad de industrialización de su tejido empresarial. En este caso, el crecimiento será rápido y sostenido, y el empleo elevado.

Por lo tanto, ¿qué tenemos que hacer? Hay que hacer ese esfuerzo de mejorar la calidad de los recursos humanos, de I+D+i y de mejorar la calidad de la gobernanza de nuestras instituciones. Pero hay que hacer también el esfuerzo de mejorar las capacidades de industrialización que tiene nuestro tejido industrial. Si queremos fortalecer la capacidad de crecer y crear empleo no es únicamente el componente de calidad de los recursos y de las instituciones lo que tenemos que tener en cuenta, sino también qué tipo de estructura económica queremos tener para que tenga esa capacidad de transformación.

En este sentido expondré una hipótesis a la que estoy dándole vueltas. En el pasado, el tipo de industria que tuvo esa capacidad de transformación y de creación de empleo fue básicamente la industria

manufactureras tradicionales. Por ejemplo, industria textil, la metalúrgica, la metalmeccánica o la automovilística. Algunas de estas industrias manufactureras han dejado de ser ahora el foco de nuestra atención. Pero quiero destacar la sorprendente capacidad de creación de empleo y de absorción de tecnología que tiene un nuevo tipo de industria: las grandes cadenas de retail, de la alimentación, del textil, del comercio, de los muebles, del diseño, etc. Tengo la impresión de que probablemente, en este siglo XXI, en países como el nuestro, la estrategia industrializadora pasa por ese tipo de actividad, de cadenas de retail en algunos de los sectores, que en parte están dentro de algunos de los sectores elegidos por el gobierno de Cataluña dentro de la estrategia europea, del RIS3.

En segundo lugar, un objetivo fundamental de cualquier política orientada a fortalecer nuestro modelo de crecimiento económico debería focalizar el crecimiento del tamaño medio de las empresas. Hay que evitar favorecer el liliutismo empresarial. Todos los atributos que se deseen para la empresa y para la economía del país, están directamente relacionados con el tamaño de la empresa. Atributos como la productividad, el crecimiento de la empresa, la capacidad de exportación, de I+D, de inversión, de generación de empleo, de salarios, la generación de

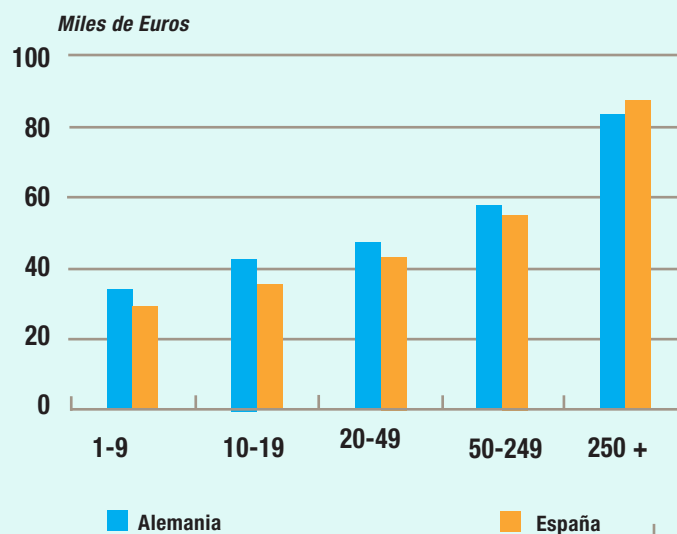
beneficios, etc., todos esos atributos correlacionan con la dimensión.

No estoy diciendo nada contra las pymes. Cada empresario debe decidir el tamaño de su empresa en función de varios parámetros: su producto, su mercado, su función de producción y su ambición. Es una decisión individual sobre la que nada tengo que decir. Pero, lo que no podemos olvidar es que el tamaño importa para la mayoría de parámetros de la empresa.

En muchas ocasiones se dice que las empresas españolas no son productivas en comparación de las empresas europeas. Y de ahí viene en parte el tópic de la crítica al modelo de crecimiento que señalé al inicio de mi intervención. Pero esto es una verdad a medias. Y como toda verdad a medias, es la peor de las mentiras. Para ver dónde están los problemas de productividad de la economía española no es adecuado comparar la productividad media de la economía española con la de otra economía de la UE. Si en vez de comparar la productividad agregada del sistema empresarial español con el sistema empresarial por ejemplo alemán, comparamos la productividad por tamaño de empresas, los resultados cambian y podemos ver mejor donde están los problemas.

LA GRAN EMPRESA ESPAÑOLA ES MÁS PRODUCTIVA QUE LA ALEMANA

Valor añadido bruto por empleado en empresas manufactureras

NOTA: A partir de los últimos datos disponibles, correspondientes a 2007.

FUENTES: OCDE Structural and demographic business statistics y elaboración propia

Si hacemos un sencillo ejercicio estadístico, segmentando la totalidad de las empresas españolas y la totalidad de las empresas alemanas, clasificándolas por su tamaño – grandes, medianas, pequeñas y muy pequeñas- los resultados cambian. Si calculamos la productividad de cada uno de estos segmentos de empresas, tanto en España como en Alemania, se obtienen unos resultados más alentadores para nosotros. Si se tiene en cuenta todo el tejido empresarial en conjunto, tenemos menos productividad que Alemania. Si el análisis se hace por segmentos de dimensión, el resultado es alentador e instructivo. Como pueden ver en el gráfico siguiente, la productividad de las grandes empresas españolas es mayor que la de las grandes empresas alemanas. Cuando el tamaño es el adecuado, nuestra productividad es buena.

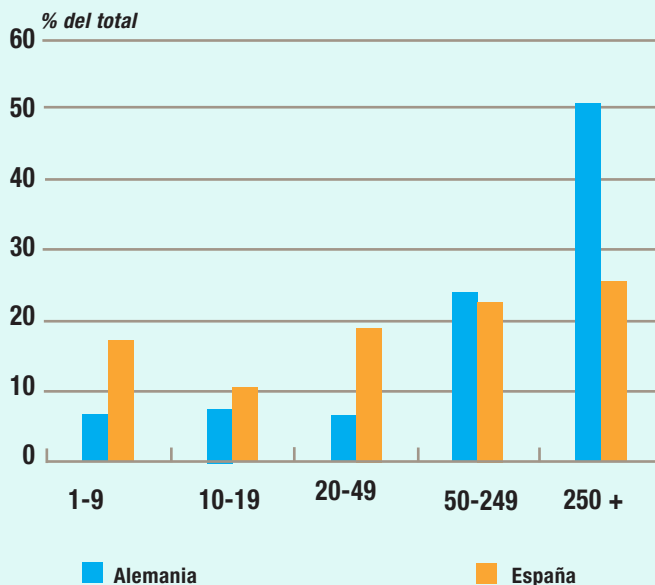
en el gráfico siguiente. Esa mayor proporción relativa de empresas pequeñas o muy pequeñas hace que la productividad media de la economía sea más baja que la de otros países. La escasa dimensión media de nuestro tejido de empresas deteriora la productividad y la competitividad.

La cuestión a resolver entonces será preguntarnos por qué tenemos en España y en Cataluña tantas empresas pequeñas o muy pequeñas. A mi juicio, hay que descartar la típica explicación de que se debe a nuestra cultura.

El gráfico que sigue muestra la distribución de las empresas españolas por volumen de facturación. Lo habitual en un gráfico así sería que a medida que aumenta el volumen de facturación disminuyese de

LA PYME EN ESPAÑA COPA LA MAYOR PARTE DEL EMPLEO

Distribución de empleados por tamaño de la empresa en el sector manufacturero

NOTA: A partir de los últimos datos disponibles, correspondientes a 2007.

FUENTES: OCDE Structural and demographic business statistics y elaboración propia

¿Cuál es nuestro problema, pues? Que el tamaño medio de nuestro tejido empresarial es muy pequeño en términos relativos al tamaño medio de las empresas de otros países europeos. Cuando tenemos el tamaño adecuado, tenemos la productividad adecuada. Nuestro problema es que tenemos un número desproporcionadamente elevado de empresas pequeñas o muy pequeñas, tal como se puede ver

forma continuada el número de empresas existentes para cada volumen de facturación. Pero como se puede apreciar en el gráfico siguiente, vemos que a partir de un volumen de facturación determinado, muchas empresas pierden la ambición de crecer. Ese volumen de facturación a partir del cual muchas empresas pierden la ambición de crecer es de 6 millones de euros de facturación. Llegando a ese

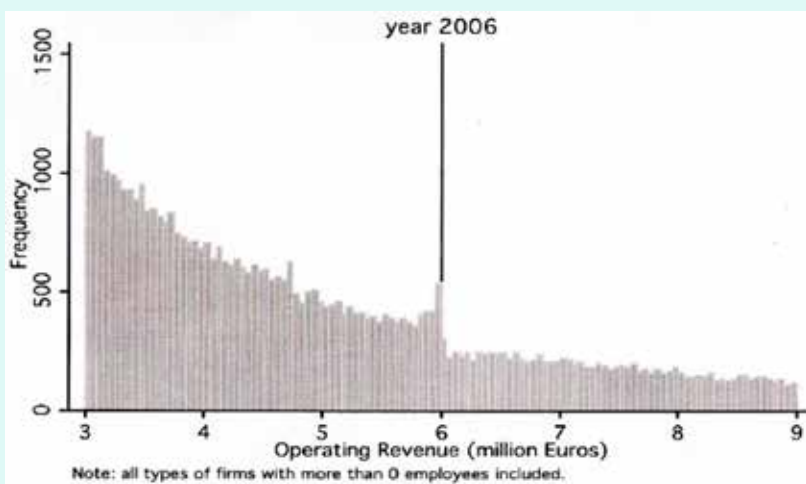
Q

umbral, muchos empresario/as de nuestro país o bien dejan de crecer, o crean nuevas pequeñas empresas. El problema es que, desde el punto de vista agregado de la economía, este comportamiento perjudica el crecimiento de la productividad, tanto de la empresa como de la economía en su conjunto. Si pudiésemos romper ese umbral que frena la ambición de crecer, el aumento de productividad y de competitividad de nuestro sistema empresarial sería espectacular (algunos estudios de ámbito europeo lo sitúan del orden del 20%).

ayudas. Esto no tiene sentido económico. Por el contrario, favorece el liliptismo empresarial. Es necesario variar el enfoque de los incentivos públicos para orientarlos a favorecer el crecimiento del tamaño de las empresas.

La segunda, es la necesidad de buscar la cooperación entre nuestras empresas y las universidades y centros científicos y tecnológicos con el objetivo de aumentar la capacidad de generar un conocimiento útil para las empresas. En este sentido, la crisis es un momento de oportunidad. Hay que hacer de la necesidad virtud. Nuestras universidades y centros de I+D saben ya investigar, pero hasta ahora tenían escasa proclividad a orientar esa capacidad hacia las necesidades de I+D de las empresas. Ahora, las restricciones presupuestarias obligan a las universidades y centros tecnológicos a buscar la financiación privada. Por otro lado, hasta la crisis las empresas, en términos generales, no veían la necesidad de dedicar recursos y esfuerzos a I+D. Ahora, son conscientes que sin innovación no permanecerán en el mercado. Pero su tamaño medio reducido no les permite desarrollar programas propios de investigación. Es por tanto, un momento idóneo para hacer converger capacidades y necesidades para orientar las capacidades de I+D pública hacia las necesidades de I+D de las empresas. La colaboración público privada en este terreno forma parte de esa nueva política industrial estratégica de la que hablé anteriormente.

ANNUAL OPERATING REVENUE

Para acabar, me referiré muy brevemente a dos cuestiones.

La primera, es a las reformas necesarias para fortalecer nuestro modelo de crecimiento. Existe en la sociedad española una cierta fatiga social frente a las reformas. El discurso reformista de nuestras autoridades, tanto nacionales como europeas, se ha convertido en un mantra sin mucho significado y sesgado hacia las reformas sociales que recortan los derechos laborales y los programas sociales. Se hace preciso acotar qué reformas son las fundamentales cara a fortalecer el modelo de crecimiento. A mi juicio, dos. Una, orientada a aumentar la dimensión media de las empresas. Para ello hay que identificar qué factores hacen que cuando se llega a los seis millones de facturación muchas empresas pierdan la ambición de crecer. Hoy por hoy, gran parte de las políticas públicas existentes en nuestro país, tanto financieras como fiscales, están vinculadas al tamaño. Si una empresa quiere crecer deja de poder beneficiarse de muchas

Concluyo. Tenemos un modelo de crecimiento que, a pesar de las muchas críticas que se le hace, tiene muchas fortalezas, tal como he señalado. Ahora, necesitamos fortalecerlo de dos formas. Por un lado, fomentando su componente industrial. Es decir, buscando un mayor protagonismo de la industria; en particular, de la manufactura en un sentido amplio de la palabra. Por otro, favoreciendo el crecimiento del tamaño de las empresas y su cooperación con el sistema de I+D público para mejorar las capacidades de generación de conocimiento útil. Dicho así, un conocimiento que sea capaz de generar IVA.

A pesar de las dificultades, y de que los vientos que vienen de Europa no nos son del todo favorables, yo creo que si somos capaces de desplegar una nueva política industrial estratégica, de nuevo cuño, hay motivos para pensar que nuestro modelo de crecimiento es viable y generador de empleo. No será fácil, pero si somos capaces de remar juntos podremos salir de la crisis.

L'ESTRATÈGIA UE2020 I LA SORTIDA DE LA CRISI. REPTES I METES PER AL BARCELONÈS NORD

Eduard Jiménez,

Economista i consultor en polítiques públiques.

La naturalesa de la crisi i els seus efectes

Alçada de finals del 2014 ja podem parlar més de la naturalesa de la crisi, i exactament on som i on anirem o no anirem. Podem comparar-ho amb allò que dèiem que s'havia de fer al 2012 –quan vaig tenir l'oportunitat de parlar en aquest seminari mateix- i il·lustrar com pot ser l'escenari 2020. Allò que a mi de debò m'interessa és el futur d'aquest territori com a tal territori.

La crisi ha tingut, si ho analitzem des del punt de vista de la capacitats i dels impactes potencials de les polítiques que les entitats locals desenvolupen, bàsicament tres impactes, o efectes prou devastadors:

- El primer, és que s'ha reduït molt, el marge de l'impacte de les polítiques socioeconòmiques i han aparegut de manera clara efectes, molts efectes, indesitjats d'aquestes polítiques. És a dir, avui crec que ja podem dir sense cap mena de recança que allò que decidim fer, influirà molt menys del que pensàvem abans de la crisi en l'evolució de la situació real. Avui la nostra capacitat d'incidir des de el punt de vista de les polítiques s'ha reduït molt notablement. Es inevitable, això o no? Bé ara no ho discutirem, jo crec que no és inevitable, i depèn del tipus de polítiques, però a la pràctica avui això s'ha reduït d'una manera molt notable.

- El segon efecte, per a mi devastador, i que encara no esta present explícitament, però que en el proper mandat municipal estarà totalment present, és el fet que el cost d'oportunitat de totes les polítiques s'ha disparat. Perquè hem de dedicar un euro a innovació, si el podem dedicar a donar de menjar un nen, és una discussió que hem de fer, el cost d'oportunitat dels nostres recursos i de les nostres polítiques s'ha disparat. Fins ara la reacció dominant es amagar-ho, però això serà inevitable que surti, i sortirà en el proper mandat, perquè ja no hi ha manera de, per dir-ho així, xiular i d'escaquejar més ni de bandejar més les responsabilitats públiques al voltant de quines son les prioritats. No estic prejutjant algunes de les decisions, senzillament insistint en que aquestes son decisions que cal prendre, i que cal prendre en tots els nivells de l'administració pública i de l'articulació de les polítiques públiques. I que això arriba un moment, que ja no hi haurà manera de retardar més.

- Hi ha un tercer efecte avui potser el més notori: estem en una extraordinària crisi política de credibilitat, de les polítiques públiques, dels polítics i de les institucions públiques. Quan qualsevol responsable polític fa un discurs al voltant de qualsevol tema, aquest discurs passa pel sedàs d'aquesta crisi, i els interlocutors, els destinataris d'aquest missatge el passen pel sedàs d'aquesta crisi. De manera que és molt probable que diguem el que diguem que volem fer, la gent no ens cregui, o una part molt important de la gent no es cregui. I a més succeeix que, en general, venim d'un període on hem construït les polítiques públiques a partir de la despesa, i ara no en tenim de xequera. Se'ns han exhaurit les dues coses amb les què construïem polítiques públiques: l'autoritat i el calé.

A mi no em desagrada aquest context d'actuació, perquè crec que en bona part el pati anterior era fals. Era també una bombolla, i que ara hauríem d'estar en condicions de construir un marc que sigui més real, que consisteixi en l'esforç de guanyar-se les relacions i construir noves formes de col·laborar amb la societat.

D'on veníem el 2012 i cap a on anem

La fotografia del 2012 del Barcelonès Nord era la següent: 8.000 empreses, 80.000 llocs de treball, 320 ha de sòl per activitats, 400.000 habitants, mitja dotzena de grans projectes en l'àmbit, unes autoritats conscients del moment crític. Quins tags, quins temes, es parlava al 2012? Quan parlaves amb els ajuntaments i les institucions es parlava de: salut, educació superior, energia, logística i distribució, tèxtil, química i metall, comerç urbà i activitat nàutiques i litoral. Aquesta era una mica l'escenari que tenia l'any 2012.

Què dèiem el 2012 que hauríem d'intentar fer? Bàsicament dues línies de treball:

- **Identificar més clarament la dimensió econòmica, social i ocupacional dels grans projectes en curs.** Havíem detectat que en l'àmbit territorial estaven en marxa iniciatives d'una dimensió molt important però que, per així dir-ho, no hi havia prou anclatge territorial. Havíem d'aconseguir que tots aquests grans projectes que tenim en l'escena del territori, veure quina dimensió econòmica social, lligada al territori del Barcelonès Nord, podien arribar a tenir. Crec que aquí s'ha avançat molt, que no estem ja en la situació del 2012, i que hi ha molts indicis que comença a passar que aquest grans projectes i l'escenari territorial comencen a relacionar-se i a trobar punts de confluència.

Q

• **Definir les apostes per les àrees d'activitat econòmica.** En la línia de preservar la capacitat i atractiu de localització d'aquest àmbit territorial. I en aquest camp, pel que jo sé de moment, no hem tingut gaires avenços.

El salt imprescindible que es plantejava era el de més i millor cooperació, que permetés assumir els reptes anteriors. Quins escenaris a mig termini ens trobem ara?

Es fa imprescindible que puguem identificar alguns objectius realistes, i és per això que hem de tenir clar un escenari que és comú, penso, a bona part del Sud d'Europa. Així, cap el 2020:

• **Els nivells d'ocupació amb prou feines assoliran el llindar pre-crisi.** Els temps passats no tornaran. Això vol dir indefectiblement que estem davant l'escenari de "cronificació" de la desocupació o sigui que hi poden haver milers de persones desocupades permanentment que hi continuaran estant el 2020. Són impensables ritmes de creixement net de l'ocupació superior al 2,5 -3 % continuats.

• **Les vacants netes del mercat de treball es concentren en segments mitjos i mitjos alts de qualificació.** Encara que no hi hagi gaire creixement net de l'ocupació sí que hi ha vacants per cobrir, les vacants netes del mercat de treball es calcula que són uns 2.000.000 de vacants a Catalunya fins al 2020. Sí que hi hauran vacants però estaran totes de la piràmide professional del mig cap amunt. Les vacants de la banda baixa de la piràmide professional seran molt petites, quantitativament parlant, potser fent rotar molta gent pel mateix lloc de treball les xifres canvien, però

quantitativament estan estimades en 90.000 vacants d'ara fins al 2020 dels nivells de qualificació baixos. És clar que podem agafar 900.000 parats, fer-los rotar cada dues setmanes per aquests 90.000 llocs de treball, ho podem fer, segurament hi ha algú que té al cap això, al final el problema que tenim és que augmenta el biaix del mercat de treball, de manera que allò que tradicionalment havíem dit, que hi ha col·lectius amb dificultats d'inclusió, ara ja no és que hi hagi col·lectius, ja no és un segment inferior, pot ser una part molt important perquè les vacants es concentren a la banda de dalt.

• **S'accelerará el canvi sectorial per l'eventual represa econòmica.** Hi haurà increment del PIB, segur, però molt desigual i amb impacte divers sobre l'ocupació. A mesura que s'inicia la represa s'accelera la distància entre els sectors que van bé, que són els que tiben del creixement del PIB, i els que van malament, o els segments de cada sector que no s'adapten als canvis. Estem en un escenari fins al 2020 d'afectacions molt importants a les PYMES i forta reestructuració del teixit empresarial. Però existeixen aquests sectors que començaran a tibar i créixer, en aquests moments ja hi ha empreses que creixen a dos dígitos anuals de facturació i a un dígit anual de l'ocupació.

• **Aparició d'estratègies exitoses en nous sectors i nous models de negoci.** La crisi s'ha dut per endavant ja moltes coses. Moltes més desapareixeran. I prendran força tots aquests fenòmens de nous negocis via internet i via app, els negocis col·laboratius, l'economia 3.0, l'economia social i solidària. Això entrarà en escena, no crec que sigui el dominant d'aquí al 2020 però entrarà directament a l'escena. I és molt important no solament

L'ESTRATÈGIA EU2020 COM A REFERENT DELS REPTES I ASSOLIMENTS

Indicador	Marc i situació al Barcelonès Nord
75% 20-64 anys ocupats	Estem molt lluny, en el 58% hauria d'augmentar l'ocupació neta en 40.000 persones
3% PIB R+D	Hem multiplicar entre x 4 i x 5 la despesa en aquest camp, fins >200M euros. Ara estaria situat sobre els 40M euros
20% energia fonts renovables	No hi ha dades disponibles a l'àmbit
Reducció per sota el 10% abandonament escolar	Gran fracàs de país i no hi ha polítiques serioses al respecte (o s'amaga via FP Bàsica)
80% + 30-34 anys educació post obligatòria	Projecció estimada actualment a l'àmbit d'un 63%. Caldria 2.300 alumnes més de Batxillerat i Cicles formatius
Reducció pobresa i risc d'exclusió	Més de 70.000 persones a l'àmbit. Una intervenció d'impacte mínim hauria d'abastar 7.000P

Estratègia UE2020 i sortida de la crisi. Reptes i metes pel Barcelonès Nord. Eduard Jiménez- Novembre 2014

que donem suport a aquests nous projectes, també que posem el teixit empresarial al dia sobre aquestes tendències.

Quina hauria de ser l'agenda d'objectius del Barcelonès Nord, aplicant els objectius de la UE2020. Hem fet una simulació en el següent quadre:

La síntesi és:

- L'ocupació neta hauria d'augmentar en 40.000 persones
- La despesa en R+D hauria de superar els 200 Meuros
- Lamentablement i escandalosa, no sabem quan hauria de reduir-se l'abandonament escolar perquè no sabem d'on partim realment al territori
- Caldria un mínim de 2.300 alumnes més de batxillerat i cicles formatius
- La intervenció en pobresa i risc d'exclusió hauria de tenir un impacte en un mínim de 7.000 persones

Aquests són els reptes que es deriven dels objectius UE2020, les metes són aquestes? Em sembla que no és possible que les metes siguin aquestes, ni és raonable ni és convenient que ens fixem aquests valors com a meta,

perquè serà un fracàs i, sobretot, no serà creïble. Però, alhora, es fa imprescindible que establim molt nítidament com hi avançarem, perquè avui més que mai són els resultats de les polítiques el que demanda la ciutadania.

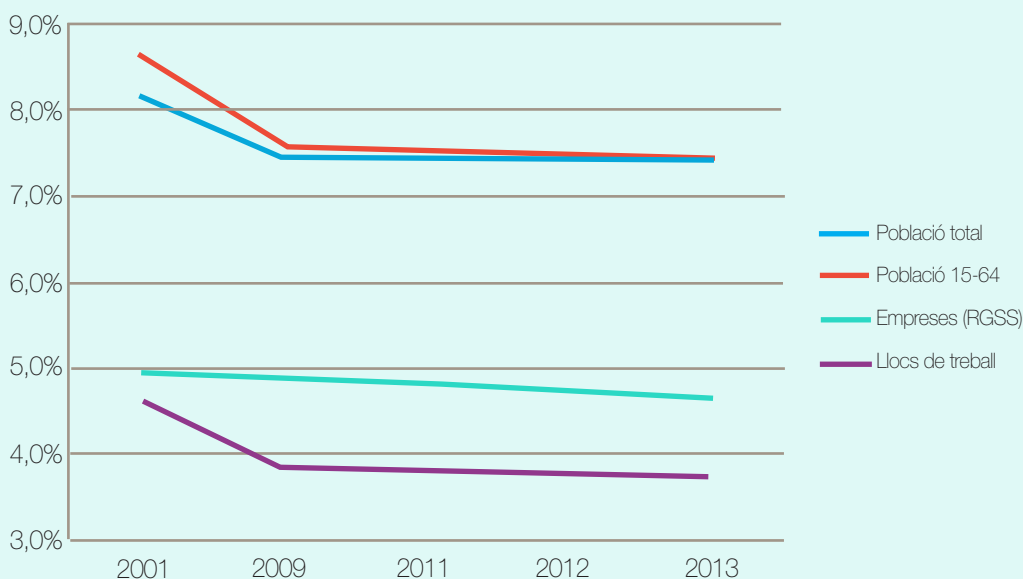
El renaixement del territori com a actor de desenvolupament

Dos apunts finals. Les tendències territorials són com un tanc, hom pretén intervenir per redreçar una tendència territorial però se n'adona de les dificultats. Amb dades de 2011 els vaig dir: compte! que la tradicional funció residencial del Barcelonès s'està accentuant per sobre d'allò que és perillós, de manera que anem a un territori on el que hi ha són treballadors i no hi ha llocs de treball. Doncs bé, aquesta tendència de fons està plenament confirmada en el moment ja gairebé final d'aquesta crisi. L'impacte fonamental de la crisi en el territori del Barcelonès Nord, ha estat accentuar el seu caràcter de la funció residencial. I això genera molts problemes, pot tenir algun avantatge, però genera molts problemes. Vet aquí el gràfic amb les darreres dades disponibles:

Per acabar, els economistes fa més de mig segle que ens preocupem molt pel desenvolupament, amb models quantitius de tota mena. Tanmateix jo estic més convençut que una part molt substancial de les dinàmiques de desenvolupament tenen a veure amb les expectatives, té molt a veure amb si

D'ON VENIM. CAP A ON ANEM?: LES TENDÈNCIES SÓN MOLT PERSISTENTS

Evolució de les principals variables Barcelonès Nord s/ RMB 2001 - 2013

Estratègia UE2020 i sortida de la crisi. Reptes i metes pel Barcelonès Nord. Eduard Jiménez- Novembre 2014

Q

en aquell territori la gent creu que és possible anar a millor. Com es conformen aquestes expectatives? Doncs un factor decisiu és l'autoreconeixement. I crec percebre que fruit de la duresa de la crisi, però també de l'actitud de les tres corporacions públiques d'aquest territori, algunes expectatives comencen a canviar. Hi ha més orgull avui al voltant dels projectes del Barcelonès Nord que fa un parell d'anys. Això es molt important, perquè amb això es construeixen expectatives, perquè amb aquestes expectatives es construeixen relacions diferents amb els actors, es genera que puguin aparèixer nous lideratges, que institucions tant aterritorials com la universitat comencin a treballar i fer apostes que cerquin un encaix, un marc territorial on desenvolupar-se. Aquestes expectatives permeten que apareguin nous lideratges per la sortida de la crisi. I reprenc aquí l'inici de la ponència: afeblits de credibilitat i escassos de recursos, necessitem emplaçar la societat per compartir problemes i projectes que ens portin al desenvolupament. Perquè apareixen ja noves formes de treball, en les quals, aquestes distincions pre-crisis entre administració pública i les empreses, ja no són útils i segurament tampoc possibles, i comencen a aparèixer noves formes de relació i de treball amb aquests sectors. Per tant, crec que estem posant llavors, que estem veient les llavors d'una dinàmica que serà diferent i que és una dinàmica imprescindible al territori.

EIX DEL CONEIXEMENT BESÒS-MARINA. ALIMENTACIÓ I INDÚSTRIES DE LA SALUT. BARCELONÈS NORD-BAIX MARESME

Màrius Rubiralta

Director del Campus de l'Alimentació de Torribera. Santa Coloma de Gramenet. Universitat de Barcelona.

Lluís Tort

Vicerector de Projectes Estratègics i Planificació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Manel Puig

Director científic de l'Institut d'Investigació en Ciències de la Salut Germans Trias i Pujol.

Introducció

El projecte¹ que es presenta "Eix del Coneixement Besòs-Marina. Alimentació i Indústries de la Salut. Barcelonès Nord-Baix Maresme" (en endavant "Eix del Coneixement Besòs-Marina") s'incorpora a la programació del Govern de Catalunya per a integrar-se a l'Estratègia Europa 2020 a través del programa RIS3 (Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations). Aquesta nova política busca una millor inversió dels Fons Estructurals en projectes regionals de creixement i cohesió a través de la nova filosofia de creixement intel·ligent. Per al període 2014-2020, la Comissió Europea ha definit de forma integrada la gestió dels fons de la política de cohesió, mitjançant un marc estratègic comú, amb una fixació clara de prioritats i de resultats que cal assolir, i exigeix que l'especialització intel·ligent sigui una condició prèvia per a les inversions en recerca i innovació cofinançades amb fons europeus.

La RIS3CAT és la resposta de Catalunya a l'exigència de la Comissió Europea que els estats i les regions de la UE elaborin estratègies de recerca i innovació per a l'especialització intel·ligent. El document estratègic s'aprova el dia 4 de febrer de 2014 i la Guia per a desenvolupar Comunitats RIS3CAT que el desenvolupa el mes de novembre de 2014.

L'estratègia de recerca i innovació per a l'especialització intel·ligent de Catalunya (RIS3CAT) defineix el marc a partir del qual el Govern desenvolupa les actuacions i els programes d'R+D+I per al període 2014-2020 i prioritza uns àmbits sectorials productius i de coneixements determinats (Alimentació, Energia, Sistemes industrials, Indústries basades en el Disseny, Indústries relacionades amb la mobilitat sostenibles, Indústries de la salut, Indústries culturals) i uns instruments estratègics entre els que destaquem les Comunitats de les RIS3

sectorials, les tecnologies transversals facilitadores, i els Projectes d'especialització i competitivitat territorial (PECT).

Les Comunitats RIS3 de Catalunya són agrupacions d'empreses i d'agents del sistema d'R+D+i que impulsen un pla d'actuacions per a la transformació econòmica de les activitats productives dels àmbits sectorials líders mitjançant l'aplicació de les tecnologies facilitadores transversals. Aquestes comunitats obtindran, per concurrència competitiva, d'acord amb les bases d'execució de 2015, 2016 i 2017, una acreditació de la Generalitat de Catalunya que els donarà opció a obtenir ajuts del Programa Operatiu FEDER de Catalunya 2014-2020. El seu objectiu principal és l'impuls d'un pla d'actuació específic d'alt impacte.

Per altra part, els Projectes d'especialització i competitivitat territorial (PECT) són projectes territorials impulsats per tots els agents de la "quàdruple hèlix" coordinats pels agents locals, que tenen com objecte impulsar programes d'actuació socials i econòmics a mitjà i llarg termini, i que desenvolupin projectes d'R+D+i conjunts a partir de la detecció d'oportunitats i necessitats per a la transformació intel·ligent del territori.

Què és el Projecte Eix del Coneixement Besòs-Marina?

El projecte "Eix del Coneixement Besòs-Marina" és el projecte d'especialització i competitivitat territorial (PECT) centrat en una zona geogràfica limitada pel riu Besòs, les serralades de Marina i Litoral i la costa Mediterrània. Una zona amb presència d'onze municipis que ocupen una zona climàtica privilegiada d'uns 80 km² amb una població de 489.000 h (2011) amb una problemàtica social d'atur del 10% de la població i unes potencialitats sectorials en alimentació i gastronomia i de salut, biomedicina i biotecnologia que coincideixen amb dues de les àrees prioritàries del RIS3CAT (alimentació i indústries de la salut). Ambdós àmbits sectorials líders a l'economia de Catalunya estan relacionats amb dues de les millors universitats de l'estat espanyol, la Universitat de Barcelona i la Universitat Autònoma de Barcelona. Aquest ecosistema, objecte d'estudi pel PECT que es presenta, inclou els municipis dels Barcelonès Nord, Badalona, Sant Adrià de Besòs i Santa Coloma de Gramenet, els municipis del Maresme, Alella, Cabrils, El

¹ Aquest article, explica el contingut exposat pels autors el dimarts 25 de novembre al Badalona Centre Internacional de Negocis (BCIN) dins el XII Seminari de l'Observatori del Barcelonès Nord que tractà el tema "Indústria i investigació, factors clau d'un nou model de creixement", organitzat pel Consell Comarcal del Barcelonès, en el marc del Pacte per l'Ocupació i el Desenvolupament del Barcelonès Nord.

² El maig de 2012 la Comissió Europea publica la "Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS)" com un primer document de clarificació del full de ruta de l'Horitzó 2020.

Masnou, Montgat, Premià de Dalt, Premià de Mar, Sant Pol de Mar, Tiana, Vilassar de Dalt i Vilassar de Mar, amb una forta presència del sector agroalimentari, de restauració, de productors i turisme gastronòmic.

Els actors promotors de coneixement a través de la recerca, són la Universitat de Barcelona (UB) amb el seu Campus de l'Alimentació situat al Recinte Torribera (membre de Santa Coloma, Ciutat Universitària), la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), que juntament amb la Fundació Institut d'Investigació en Ciències de la Salut Germans Trias i Pujol, formen l'eix central de la salut en aquest territori, a més de moltes altres institucions de recerca, assistencials, i universitàries del territori.

Des de l'àmbit local, la iniciativa neix l'any 2012 de l'acord entre la Universitat de Barcelona i l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet que presenta la voluntat d'aglutinar un projecte territorial d'aquestes característiques a la Secretaria General d'Universitats i Recerca de la Generalitat de Catalunya.

La Universitat de Barcelona, aposta per la nutrició humana, la seguretat alimentària, la indústria alimentària i les ciències gastronòmiques, en col·laboració amb d'altres institucions i universitats (entre elles la UAB) en el marc del Campus de l'Alimentació de Torribera, ubicat en espais de la Diputació de Barcelona, a Santa Coloma de Gramenet. La UB aporta en aquest àmbit la recerca gestionada a través de l'Institut de Recerca en Nutrició i Seguretat Alimentària (INSA-UB) i l'oferta tecnològica dels Centres Científics i Tecnològics de la UB (CCiTUB) a través d'un servei integral dedicat a l'alimentació.

Per altra part, la Universitat Autònoma de Barcelona, disposa d'una estructura científica i tecnològica potent en l'àmbit biomèdic i biotecnològic al voltant de l'ecosistema creat al voltant de l'Hospital Germans Trias i Pujol a la ciutat de Badalona (Campus Biomèdic) amb una gran focalització en salut, benestar i envelliment i amb un conjunt d'estructures coordinades que conformen l'Esguera UAB (CEI). La potència de l'agregació d'institucions públic-privades dedicades a l'àmbit assistencial i de recerca biomèdica al voltant de l'Hospital i de l'Institut d'Investigació en Ciències de la Salut Germans Trias i Pujol li confereix una posició de privilegi a nivell internacional que pot ser aprofitada pel desenvolupament de les polítiques RIS3CAT i de desenvolupament regional PECT.

Cal indicar en aquesta introducció que la Ciutat de Sant Adrià, per la seva ubicació estratègica, participa d'un tercer àmbit sectorial prioritari "Energia i Recursos" en un

RIS3CAT-Energia i en un projecte territorial PECT amb la ciutat de Barcelona relacionat amb el Campus Diagonal-Besòs, un dels Campus d'Excel·lència Internacional, que està liderat per la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), la Generalitat de Catalunya, i els dos ajuntaments. També rep la col·laboració del Consorci del Besòs, del Consell Comarcal del Barcelonès, de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, i de la Universitat de Barcelona. El Consorci del Campus Interuniversitari Diagonal Besòs i la Fundació b_TEC són els organismes dedicats a l'impuls i la gestió del projecte que acollirà els estudis que es fan a l'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica Industrial de Barcelona (EUETIB) i en l'àmbit de l'energia i enginyeria biomèdica, acollirà l'Institut de Recerca en Energia de Catalunya (IREC).

El projecte "Eix del Coneixement Besòs-Marina" com a PECT estratègic de Catalunya incorpora també a la Diputació de Barcelona, no només com a propietària dels espais del Recinte Torribera, sinó també pel fet de gestionar a través d'un consorci el parc natural de la Serralada de Marina, un projecte que representa un eix mediambiental i de conservació del patrimoni natural, a més a més de la promoció d'activitats fonamentals com la recuperació de terres per la reinstauració de vinyes, l'aprofitament de la zona agrícola a través de projectes d'horts periurbans, i la creació d'una xarxa o comunitat en el sector de l'alimentació i la gastronomia com a projecte "Parc a Taula".

Una de les fortaleses addicionals que permeten copsar la fortalesa del projecte és l'àmbit geogràfic que hem determinat "Baix Maresme" en sentit ampli i que aglutina institucions i empreses estratègiques com per exemple el sector del vi amb la denominació D.O. Alella, o el sector productiu de la flor i de les plantes ornamentals amb la promoció d'una major interacció amb el centre de l'IRTA de Cabriels, que podria ocupar una plataforma tecnològica en control de qualitat genètica de les llavors i control de plagues. Cal considerar igualment com una oportunitat l'existència d'una tradició gastronòmica important i l'existència d'una xarxa privada d'institucions dedicades a la dependència i a les residències geriàtriques, àmbit prioritari dins el programa d'envelliment saludable.

La potencialitat d'aquest ecosistema ja va ser estudiada a la memòria 2004 del Pla Estratègic Metropolità com un projecte dins els "Projectes Estratègics en la Perspectiva 2005". A més a més, amb motiu de la constitució de Grups de Treball del Fòrum de Municipis, i en el marc de l'elaboració del Document Estratègic del Barcelonès Nord per tal de fer d'aquesta regió metropolitana, formada pels municipis de Sant Adrià, Badalona, Santa Coloma de Gramenet, Tiana i Montgat, un lloc que

prosperi en conjunt i que es converteixi en un nou punt innovador d'acció econòmica i social, es va realitzar la conferència "És l'aplicació del Triangle del Coneixement una solució al creixement del Barcelonès Nord?", per part de Màrius Rubiralta, secretari d'estat d'Universitats l'any 2009, amb la visió d'una regió innovadora similar a la que es proposa al PECT 2015-2020.

Comunitats d'actors del Projecte "Eix del Coneixement Besòs-Marina"

Els projectes que es deriven de la nova política europea de RIS3 han de tenir molt clar, en primer lloc, el paper regional o territorial del projecte amb una forta preocupació pel seu creixement socioeconòmic, per la millora de l'ocupació i una forta incidència en la innovació resultant dels pols prioritaris d'R+D. En

segon lloc, les estratègies de creixement responsable i d'articulació del territori han de realitzar-se de baix a dalt, fent participar la major part possible d'actors del que es denomina la "Quàdruple Hèlix". En el territori de l'Eix Besòs-Marina. Barcelonès Nord i Baix Maresme vol dir les administracions, les empreses i les indústries, els centres de recerca (universitaris i no universitaris), i finalment les entitats que tenen veu en aquestes polítiques i que no s'adscriuen a cap de les famílies anteriors. Per exemple, en el camp de la salut i l'alimentació, tenim les associacions familiars de malalts, les ONGs, la Creu Roja, i algunes fundacions.

Tal com s'ha indicat, el projecte territorial s'ha estructurat en quatre parts diferenciades amb una direcció que diferencia l'àmbit acadèmic i local. La primera, agafa la part del territori limitada per Santa Coloma i Sant Adrià (esquema 1) i coordinada per la Universitat de Barcelona, a través de l'administració del Campus

EIX DEL CONEIXEMENT BESÒS-MARINA Barcelonès Nord-Baix Maresme

ACTORS POTENCIALS

I. Santa Coloma de Gramenet (promotor: Ajuntament; Coordinació: UB)

- **SALUT**
 - Fundació Hospital Esperit Sant
 - Centre Assistencial Emili Mira
 - Institut de recerca: Salut Mental (UAB)
- **ALIMENTACIÓ**
 - Campus de l'Alimentació (UB)
 - Escola d'Hostaleria Santa Coloma
 - Unitat UB-Bullipèdia
- **RESTAURACIÓ-GASTRONOMIA**
 - Associació de restauradors de S.C.
 - Centre de Ciències Gastronòmiques
 - Sector PRODUCTIU
 - Grupo Cacaolat S.L.
 - Associació del Comerç i la Indústria ACI
- **FORMACIÓ**
 - UB Facultat de Farmàcia
 - UNED
 - Instituts i Centres IES
 - GSFP. Dietètica
- **FUNDACIONS SOCIALS**
 - Fundació Tallers
 - Creu Roja - Comarcal
- **CULTURA I PATRIMONI**
 - Ecometròpoli
- **ADMINISTRACIÓ**
 - Ajuntament de Santa Coloma
 - Grameimpuls (promoció empresarial, ocupació laboral, promoció econòmica)
 - Diputació de Barcelona . Parc a Taula

Esquema 1.- Llistat d'actors potencials que defineixen la comunitat de la zona de Santa Coloma

³ Històricament s'ha parlat de Triple Hèlix fins a la redacció del nou Horitzó 2020: vegi's Henry Etzkowitz i Loet Leydesdorf a "The dynamics of innovation: from National Systems and "Mode 2" to a Triple Helix of university-industry-government relations", Research Policy, 29, 109-123 (2000) i referències citades.

EIX DEL CONEIXEMENT BESÒS-MARINA
Barcelonès Nord-Baix Maresme

ACTORS POTENCIALS

II. Badalona

(Promotor: Ajuntament; Coordinadors: UAB-IGTP)

- **SALUT**
 - Hospital Germans Trias i Pujol
 - Hospital de Badalona
 - Institut Guttman
 - ICO
- **RECERCA**
 - Fundació Leucèmia-Josep Carreras
 - Fundació GTP
 - Institut Medicina Predictiva i P. Càncer
 - IRSI CAIXA
- **EMPRESA BIOTECNOLÒGICA I FARMA**
 - Menarini
 - Plasmia
 - Ability Pharma
 - Aromics
 - Archivel Farma
- **GASTRONOMIA I RESTAURACIÓ. TURISME**
- **SECTORS PRODUCTIUS**
- **ASSOCIACIONS EMPRESARIALS**
 - Federació Empresarial de Badalona
- **FORMACIÓ**
 - Facultat de Medicina (UAB)
 - Centre el Carme (UB)
- **CULTURA I PATRIMONI**
 - Museu de Badalona
- **ADMINISTRACIÓ**
 - Ajuntament de Badalona
- **FUNDACIONS SOCIALS**

Esquema 2.- Llistat d'actors potencials que defineixen la comunitat de la zona de Badalona en el marc de la Salut i les Indústries

de l'Alimentació de Torribera, la segona correspon a l'entorn de Badalona i de forma especial el Campus Biomèdic Germans Trias i Pujol, liderat per la UAB i per l'Institut Biomèdic Germans Trias i Pujol, es detalla a l'esquema 2.

Tot i que la ciutat de Santa Coloma de Gramenet acull el pol alimentari relacionat amb la implantació del Campus de l'Alimentació de Torribera i per tant articula un discurs al seu voltant, també disposa d'un fort component universitari al voltant del projecte "Santa Coloma Ciutat Universitària" amb la participació de la UNED, la Fundació Hospital Esperit Sant, amb un paper important assistencial a Sant Adrià, i el Centre Assistencial Dr. Emili Mira-Parc Salut Mar, aquest darrer amb un gran impacte en el camp de salut mental i les malalties relacionades amb l'envelliment.

Aquesta aliança pot considerar-se fonamental per entendre la gènesi de l'actual projecte PECT, que en aquest primer sector territorial coordina l'Ajuntament de Santa Coloma, en coordinació amb l'Ajuntament de Sant Adrià i que la Universitat de Barcelona, a través de l'administració del Campus de l'Alimentació de Torribera

hi actua com a secretaria tècnica.

A nivell de restauració i gastronomia la ciutat acull un bon nombre de restaurants, totalment implicats en les activitats de demostracions i formatives dels estudiants dels diferents ensenyaments universitaris. A més a més el restaurant Lluerna disposa d'una estrella Michelin i una representació del moviment Slow-Food de Catalunya. També cal indicar l'existència d'un projecte de renovació de l'Escola Hostaleria de Santa Coloma amb el suport de Grameimpuls, l'agència de desenvolupament econòmic de la ciutat.

Una de les forteses de la ciutat és el fort caràcter associatiu i així cal destacar l'Associació de restauració i empreses d'oci de Santa Coloma i la promoció de la pròpia associació de comerciants. A nivell empresarial el paper de lideratge el porta Grupo Cacaolat SL ubicat en un dels extrems de l'eix del coneixement amb una bona relació amb els professors i investigadors del campus.

A nivell educatiu, cal indicar els estudis de dietètica en l'àmbit de la formació professional (CFGs) de l'IES

Les Vinyes, i a nivell social un gran nombre d'iniciatives que hauran de formalitzar-se en el futur de les que es mencionen la Fundació Tallers i les activitats en el camp de la malnutrició i pobresa de la secció comarcal de Creu Roja.

Finalment, en l'àmbit de l'alimentació cal indicar el paper de la Diputació de Barcelona amb el projecte "Parc a Taula" fonamental per agregar totes les iniciatives al voltant d'aquest projecte i que avui es pot veure afavorit per l'acord amb la Fundació Institut Català de la Cuina i de la Cultura Gastronòmica, ubicada a l'edifici de La Masia del Campus de l'Alimentació.

Tal com es pot veure a continuació, aquesta activitat local pot veure's amplada al territori català si es desenvolupa el projecte Centre d'Estudis i Recerca

Gastronòmica de Catalunya al Recinte Torribera per iniciativa de la Diputació de Barcelona, promotora de la seva ubicació en el marc de la Modificació del Pla General Metropolità de Torribera, la UB i la Generalitat de Catalunya, amb el suport del cuiner Joan Roca. A més a més, l'existència de la Unitat UB-Bullipèdia al Campus de l'Alimentació, amb l'objectiu de donar suport acadèmic i científic al projecte de Ferran Adrià BulliPedia realitzat des del seu espai BulliLab, afavoreix la concentració d'un clúster innovador de coneixement culinari de Catalunya.

La tercera part l'ocupa l'espai natural de la Serralada de Marina que desenvolupa el seu pla estratègic a través del consorci que dirigeix la Diputació de Barcelona. (Esquema 4) i finalment la zona del Baix Maresme (esquema 5)

EIX DEL CONEIXEMENT BESÒS-MARINA Barcelonès Nord-Baix Maresme

Projecte d'Especialització Competitiva Territorial (PECT) Eix del Coneixement Besòs Marina

Àmbits del Territori:

• Barcelonès nord

- Badalona
- Sant Adrià del Besòs
- Santa Coloma de Gramenet

• Baix Maresme

- Alella
- Cabrils
- Masnou
- Montgat
- Premià de Mar
- Premià de Dalt
- Sant Pol de Mar
- Tiana
- Vilassar de Dalt
- Vilassar de Mar

• Diputació

- Serralada de Marina

Àmbits d'actuació

Centrat en l'Alimentació i la Salut amb dues zones principals de coneixement que representen el Recinte Torribera (Diputació de Barcelona) relacionada amb Universitat de Barcelona i el Campus Biomèdic Germans Trias i Pujol relacionat amb la Universitat Autònoma de Barcelona

Sector Salut

Hospitals
Centre Assistencials
Instituts de Recerca
Indústries Biotecnològiques
Empreses Farma
Formació
Fundacions
Salut mental
Geriatrics

Sector Alimentari

Campus de l'Alimentació UB
Indústria Alimentària
Indústria Gastronòmica
Restauració i Turisme,
D.O. Alella
Escoles Hosteleria
Turisme, Cultura, Patrimoni
Associacions (empresarials,
consumidors, ONGs...)
Productors Agroalimentació

Sectors secundaris (estratègics per la regió)

Sector planta i flor ornamental. Centre de referència IRTA.

Esquema 3.- Llistat d'àmbits d'actuació de territori del PECT

El segon àmbit territorial es troba coordinat a nivell local per l'Ajuntament de Badalona i es promou específicament a nivell de projectes de recerca i innovació per la Universitat Autònoma de Barcelona juntament amb l'Institut de Recerca Biomèdica Germans Trias i Pujol, i pel sector productiu, coordinat fins a aquest moment per la Federació d'Empresaris de

de Barcelona fan de la ciutat de Badalona una ciutat universitària que s'ha reforçat recentment amb el centre de formació continuada de la Universitat de Barcelona "El Carne".

Cal recordar igualment que els actors de sectors de l'alimentació, la gastronomia, el patrimoni (Museu

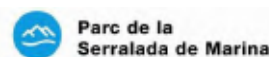
EIX DEL CONEIXEMENT BESÒS-MARINA Barcelonès Nord-Baix Maresme

ACTORS POTENCIALS

III. SERRALADA DE MARINA(DIBA) 3.032hectàrees CONSORCI Parc de la Serralada de Marina

- **SANT JERONI DE LA MURTRA**
 - Fundació Catalunya-Amèrica
 - Associació Amics de Sant Jeroni
 - Conreu Sereny
- **MEDI NATURAL**
- **MEDI SOCIOECONÒMIC**
 - Vinya
 - Flor i planta ornamental
 - Horts periurbans
- **CULTURA I PATRIMONI**
 - Torre Codina (S-XIV)
 - Torre Pallaresa
 - Torribera (S-XV)
 - Can Miravitges (S-XV)
- **ACTIVITAT TERCIÀRIA**
- **AGROFORESTAL**
 - Zona del Canyet
- **GASTRONOMIA I RESTAURACIÓ**
 - Escola Cuina al Buit. Tony Batalla. Canyet
- **MUSEUS I P. HISTÒRIC**
 - Poblat Ibèrics
- **ADMINISTRACIONS**
 - Diputació de Barcelona
 - Mancomunitat de Municipis
 - Ajuntament de Badalona
 - Ajuntament de Santa Coloma
 - Ajuntament de Tiana

28

Esquema 4. - Llistat d'actors potencials que defineixen la comunitat a través del consorci que dirigeix la Diputació de Barcelona

Badalona. La presència d'un ecosistema biomèdic-biotecnològic de nivell internacional es posa de manifest, a més a més, en els centres assistencials com l'Hospital Germans Trias i Pujol, i l'Hospital de Badalona, l'Institut Guttmann-Hospital de Neurorehabilitació, i l'Institut Català d'Oncologia (ICO), en els centres de recerca biomèdica Fundació Leucèmia-Josep Carreras, Fundació GTP, Institut de Medicina predictiva i càncer, IRSI Caixa, a més a més d'un important nombre d'empreses farmacèutiques i bioempreses spin-off com Menarini SA, en el primer bloc, o Plasmia, Ability Pharma, Aromics o Archivel Farma, entre d'altres, en el segon. El fet de tenir-hi al mateix campus instal·lacions de la Facultat de Medicina de la Universitat Autònoma

de Badalona) i el turisme participaran igualment de l'estratègia amb projectes estratègics específics a nivell local o a nivell transversal per tot el territori PECT. Cal remarcar les iniciatives de recuperació de Canyet, amb noves vinyes amb el vi de DO Alella, els projectes de recuperació del patrimoni d'edificis històrics, i els horts periurbans i del Monestir de Sant Jeroni de la Murtra (Conreu Sereny).

EIX DEL CONEIXEMENT BESÒS-MARINA
Barcelonès Nord-Baix Maresme

ACTORS POTENCIALS DE LES AGREGACIONS

IV. BAIX MARESME

(Promotor: Ajuntaments; Coordinador: IRTA)

- **SALUT**
 - Tercera Edat
- **RECERCA AGRÀRIA I ALIMENTÀRIA**
 - IRTA Cabrils
 - DAMM Laboratori Agroalimentari. Cabrils
- **GASTRONOMIA I RESTAURACIÓ**
 - Restaurant Sant Pau. Carme Rusalleda
 - "Guia Gastronòmica del Maresme"
- **SECTORS PRODUCTIUS**
 - Flor i Planta Ornamental
 - Mercat de Vilassar de Mar
- **AGROALIMENTACIÓ**
 - Denominació Origen ALELLA
 - Alella Vinícola, Alta Alella, Bouquet d'Alella, J. Batlle, Roura
- **CULTURA I PATRIMONI**
 - Museus del Vi
- **ADMINISTRACIONS**
 - Ajuntament de Montgat
 - Ajuntament de Tiana
 - Ajuntament el Masnou
 - Ajuntament d'Alella
 - Ajuntament Premià de Mar
 - Ajuntament Premià de Dalt
 - Ajuntament Vilassar de Dalt
 - Ajuntament Vilassar de Mar
 - Ajuntament de Cabrils
 - Ajuntament de Sant Pol de Mar
- **GASTRONOMIA I TURISME**
 - International Institute of Gastronomy, Culture, Arts and Tourism.

RIS3CAT

30

Esquema 5- Llistat d'actors potencials que defineixen la comunitat de la zona del Baix Maresme.

Objectius del Projecte Eix del Coneixement Besòs-Marina.

El projecte regional europeu d'especialització i competitivitat territorial (PECT) "Eix del Coneixement Besòs-Marina" neix a partir de l'existència de tres pols d'excel·lència en sectors prioritars del RIS3CAT com són l'energia, la salut i l'alimentació que participen a través de tots els seus actors en les respectives Comunitats **RIS3CAT Indústries de la Salut, RIS3CAT Alimentació i RIS3CAT Energia.**

No obstant, el projecte que desenvolupem s'ha prioritzat en alimentació, gastronomia, salut (indústries de la salut), benestar i envelliment, on les interaccions amb els àmbits de l'alimentació, en especial la nutrició humana, i la gastronomia (alimentació geriàtrica) hi tenen un paper rellevant. L'alimentació juga també un paper destacat en el camp de la salut mental, àmbit fonamental gràcies al paper del Centre Assistencial Emili Mira del Recinte Torribera i en les malalties cròniques (ICO-IRBGTP). Les activitats del campus

Diagonal-Besòs que s'hi relacionen formen part de l'àmbit de l'economia i el desenvolupament *centrat en l'anàlisi de les relacions que existeixen entre els mercats agroalimentaris i energètics.* Finalment, cal considerar que en l'àmbit de la biotecnologia el paper de l'IRTA en el sector de plantes i flors ornamentals pot considerar-se clau per la zona del Maresme amb una alta producció en hivernacle.

En una primera etapa caldrà construir la comunitat PECT que haurà de determinar el projecte estratègic 2015-2020 pel territori corresponent al Barcelonès Nord - Baix Maresme. Aquesta comunitat PECT (esquema 6) estarà formada per un nombre important d'actors entre els que hi haurà aquells que formen part de les Comunitats RIS3Cat dins dels sectors prioritars RIS3Alimentació o RIS3Salut.

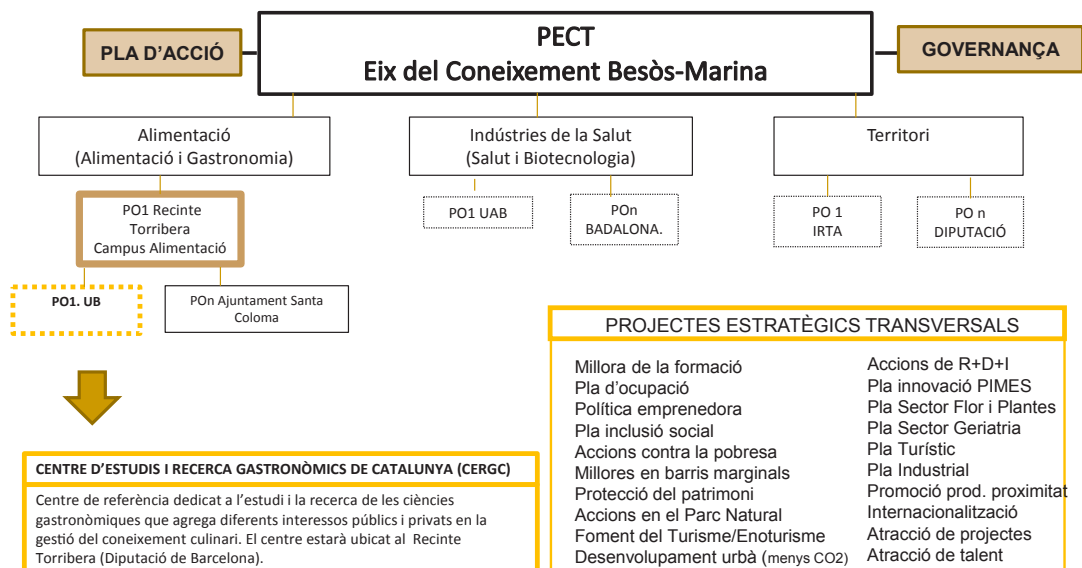
- Considerant aquesta aproximació caldrà que els actors relacionats amb la recerca pública i privada es coordinin amb els sectors productius per desenvolupar projectes operatius, que podran ser finançats amb Fons FEDER, i vagin dirigits a

la solució de problemes socials o de millora de la innovació. En aquest àmbit, la construcció de centres de recerca biomèdics, centres de referència en àmbits de l'alimentació, tecnologies facilitadores transversals (com per exemple en el marc del Laboratori Agroalimentari de Cabriels), laboratoris de referència pels sectors prioritzats, poden ser alternatives que puguin estudiar-se.

No obstant, el fet que un PECT porti associat el finançament FEDER juntament amb el Fons Social Europeu (FSE) ens obre la porta a projectes socials d'àmbit local i territorial.

de protecció mediambiental i desenvolupaments estratègics junt amb polítiques ocupacionals, millores de les xarxes de comunicacions entre nodes de la xarxa d'actors locals i pols d'innovació sectorials, programes d'emprenedoria, transversals, de diferents tipus amb especial atenció en els sectors tractors del territori. Protecció i foment del patrimoni material i immaterial juntament amb la promoció del turisme i l'enoturisme són dos dels eixos a considerar. Les polítiques de promoció dels productes agroalimentaris de proximitat i la millora de la qualitat al sector de Flors i Plantes ornamentals i la disminució de la dependència exterior, en són algunes de les idees indicades a títol d'exemple.

EIX DEL CONEIXEMENT BESÒS-MARINA Barcelonès Nord-Baix Maresme

Esquema 6- Distribució PECT "Eix del Coneixement Besòs-Marina"

Entre els projectes socials, que poden estar dissenyats localment o territorialment, tenim: projectes de desenvolupament urbà (polítiques de sostenibilitat i reducció de les emissions de CO2), plans d'ocupació relacionats amb la formació i el teixit productiu territorial, creixement econòmic com a resultat de la innovació de les PIMES, accions contra la pobresa, millores a barris amb potencialitats en sectors prioritzats, accions

Aprofitar els projectes existents per incorporar-los a les vies de finançament social europeu o modificar-los per fer-los arribar a tot el territori en són algunes de les aproximacions que caldrà fer en el futur. Exemples en poden ser la xarxa de geriàtrics privats localitzats a la zona del Maresme, actuant coordinadament amb l'Hospital de Referència en el Territori (Hospital Germans Trias i Pujol) i actuant en col·laboració, en determinats

aspectes, amb la Fundació Hospital Esperit Sant, entre ells el control de l'alimentació i l'aportació de solucions d'eficiència mitjançant la gastronomia.

Etales en la Construcció del projecte PECT del Barcelonès Nord i Baix Maresme.

I) La primera etapa és la conscienciació dels ajuntaments del territori per incorporar-se al projecte territorial aportant com a reptes de futur les principals actuacions dels seus plans estratègics de desenvolupament social i econòmic.

II) En segon lloc, caldrà construir les comunitats d'actors a través d'una acció voluntària de "declaració d'intencions" que haurà de signar-se per les parts.

III) En tercer lloc el disseny, en funció de les característiques de les entitats locals adherides, d'una governança eficient i poc costosa (aquí s'aprofitarà el suport administratiu i logístic de les universitats promotores). La governança haurà de desenvolupar-se a través d'un plenari d'associats al projecte PECT, un Consell Executiu i una Unitat Operativa formada per 3 o 4 unitats sectorials relacionats amb les prioritats assistencials, de recerca, o productives.

IV) Presentar les sol·licituds a les diferents convocatòries que la Generalitat de Catalunya publiqui dirigides a optar a projectes estratègics prioritzats o per accedir a l'acreditació a presentar Projectes Operatius a FEDER i FSE.

V) Ajudar el desenvolupament del projecte territorial PECT d'una empresa especialitzada externa, amb llarga experiència de gestió de projectes regionals europeus. A més a més de la redacció del Pla Estratègic del PECT i l'elaboració d'un Pla d'acció operatiu, es considera fonamental la gestió i justificació dels fons europeus obtinguts i les redaccions del corresponents memoràndums. El cost de la contractació seguirà els procediments habituals: una part finançada pels promotor inicials que actuen com a coordinadors, una part que prové del pagaments dels actors associats i que depèn del model de governança, i una tercera part de les administracions, en especial de la Generalitat a l'inici i de la pròpia UE un cop el projecte està acceptat i finançat.

VI) Planificació del Pla d'Acció Operatiu 2015-2020 general i sectorial, amb la màxima precisió i justificació. Aquesta activitat obliga a tenir finalitzada l'etapa d'agregació dels actors i de la fórmula de gestió i de govern.

VII) Determinació de projectes de recerca i desenvolupament liderats per empreses amb la col·laboració de les universitats o els centres de recerca. Determinació de les inversions que tinguin a veure amb projectes de creació de serveis o centres relacionats a les tecnologies facilitadores transversals.

VIII) Determinació dels projectes locals en el marc de l'estratègia general i els àmbits prioritzats. Determinació de projectes que tot i néixer en un àmbit local poden tenir una projecció territorial.

IX) determinació dels projectes territorials coordinats per la Diputació de Barcelona en el marc de la Serralada de Marina, o projectes estratègics prioritzats per la Diputació de Barcelona.

X) Creació del model de seguiment i millora continua del projecte estratègic del PECT i del seu Pla d'Acció amb determinació d'indicadors i aplicació de mètriques objectives.

Creació de Projectes Operatius d'àmbit local i d'àmbit territorial.

1. Projectes d'àmbit local

En aquest sentit, s'ha fet una invitació a seleccionar i prioritzar una sèrie de projectes locals de caràcter estratègic pel creixement de la ciutat i del conjunt del territori. La unitat de desenvolupament del projecte PECT promourà en cada cas iniciatives d'agregació i enfortiment dels projectes per a la seva presentació. Igualment, es busca visualitzar els projectes privats d'empreses, indústries i fundacions privades amb la finalitat que s'incorporin als projectes operatius i de forma conjunta mobilitzin fons europeus addicionals. Alguns projectes locals de desenvolupament econòmic i promoció de l'emprenedoria (auto emprenedors i emprenedors innovadors) i de promoció de la PIME poden ser promoguts a nivell de territori ja que es troben prioritzats en la política europea regional RIS3. Igualment actuar en projectes de millora i utilització social o productiva del patrimoni i desenvolupar accions coordinades de promoció del turisme, juntament amb les accions socials d'atenció a les persones més desfavorides i les polítiques de formació ocupacional dirigides a buidar (o reduir) la borsa de desocupats, en són algunes de les línies estratègiques d'estudi.

L'anàlisi de concentracions empresarials sectorials en els diferents municipis de forma estratègica en serà una de les prioritats d'estudi en els propers

mesos. L'àmbit de les empreses biotecnològiques al voltant del campus biomèdic, de les alimentàries i gastronòmiques, als espais de Torribera, les de suport a l'activitat biotecnològica verda del sector agrari i de flors i plantes ornamentals, així com les tecnològiques relacionades amb la nova gestió digital dels hivernacles del Maresme, al voltant de l'IRTA a Cabriels i les iniciatives empresarials lligades a la DO Alella, en són algunes estratègies necessàries.

No es pot oblidar la riquesa dels mercats municipals i sectorials (flor, pesca, productes vegetals amb marca de qualitat o DO, ...) que articulen el territori i poden tenir un paper en el futur disseny del PECT en la promoció d'un alimentació saludable i la promoció econòmica de territori.

2. Projectes d'àmbit Territorial

A títol d'exemple les institucions universitàries i de recerca biomèdica participants han exposat alguns projectes en fase de preparació o realització en etapes inicials. Caldria tenir en compte que aquestes han d'entendre's com a fitxes de projectes generals. Per un més gran aprofundiment en cadascun d'ells es prega que es contacti amb els seus coordinadors.

Projectes relacionats amb la Universitat de Barcelona. Campus de l'alimentació de Torribera.

Com a complement del projecte Campus de l'Alimentació de Torribera, la UB en col·laboració amb la Diputació de Barcelona han proposat la realització d'un projecte de referència per Catalunya en el marc de les Ciències gastronòmiques i que fos homologat a la resta d'entorns de recerca i transferència. Aquest projecte, d'acord amb la Secretaria General d'Universitats i Recerca hauria de programar-se i planificar-se un projecte funcional i un pla d'acció temporal 2015-2020 a través d'una comissió formada per les principals institucions i universitats. En una primera etapa s'està elaborant un document bàsic coordinat pel cuiner Joan Roca, l'administració del campus de l'Alimentació, Fundació ALICIA i l'IRTA, amb participació de científics, professionals i experts.

El projecte incorporat a la recent Modificació del Pla general metropolitana de Torribera amb la identificació d'una parcel·la per la construcció d'un edifici de 4.000 m² sobre rasant i de 1.500 m² sota rasant hauria de permetre la construcció modular i seqüencial del

projecte. A més a més, la combinació d'aquest edifici i un edifici complementari que permeti disposar d'aules i espais de demostracions docents gastronòmiques, finançat amb 6M€ del conveni bilateral DIBA-UB hauria de permetre incorporar-lo com a projecte operatiu estratègic per la Generalitat de Catalunya.

El Centre d'Estudis i Recerca Gastronòmics de Catalunya (CERGC) vol ser l'espai de convergència del sector gastronòmic català dedicat a la creació i difusió de coneixement gastronòmic i amb una voluntat de referència internacional. El seu disseny es basa en un consorci d'institucions fundadores i associades que demostrin tenir una ampla experiència en aquest àmbit a Catalunya.

El CERGC acollirà el Centre de Recerca de Gastronomia Aplicada (CRGA), un centre de recerca dissenyat amb voluntat de ser homologat per la Generalitat on s'hi desenvoluparà recerca científica d'alt nivell. El disseny d'aquest centre anirà a càrrec de la UB, l'IRTA i la Fundació Alcía. El CERGC també acollirà el Centre d'Estudis i Desenvolupament Culinari (CEDC), on s'hi duran a terme activitats de formació especialitzada i recerca vinculades, però externes al centre homologat i on hi haurà espais per a institucions dedicades a la gastronomia i espais de socialització per a la difusió de la gastronomia. El disseny d'aquest centre anirà a càrrec del cuiner Joan Roca, el Campus de l'Alimentació de Torribera i Fundació Alcía. Finalment, al voltant del Centre d'Estudis i Desenvolupament Culinari s'hi crearà una escola d'especialització en alta cuina que s'encarregarà de gestionar el restaurant del CERGC i donarà servei extern al Recinte Torribera (Esquema 7). Paral·lelament es gestionarà un espai de documentació, catalogació i exposició de documents que representin un patrimoni gastronòmic important (donacions i convenis) a nivell de coneixement i que conformarà un espai d'arxiu de gastronomia de Catalunya.

EIX DEL CONEIXEMENT BESÒS-MARINA Barcelonès Nord-Baix Maresme

PROJECTE OPERATIU RECINTE TORRIBERA CENTRE D'ESTUDIS I RECERCA GASTRONÒMIC DE CATALUNYA (CERGC) i AULARI

UBICACIÓ

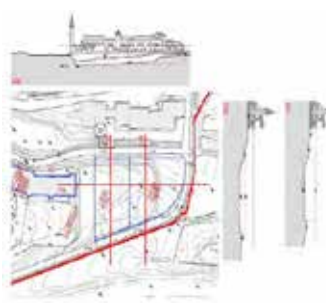
En sessió ordinària del Ple de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet, del 29 de setembre de 2014, va aprovar inicialment la modificació del PGM del Recinte Torribera i entorn. Aquest acord, un cop sigui ratificat, ha de permetre posar a disposició una parcel·la situada entre els actuals edificis de Marina i Gaudí, amb un volum constructiu sobre rasant de 4.000 m².

RECINTE TORRIBERA (Santa Coloma de Gramenet)

EDIFICI AULARI ALIMENTACIÓ I GASTRONOMIA

CENTRE D'ESTUDIS I RECERCA GASTRONÒMICS DE CATALUNYA

RIS3CAT 39

Esquema 7- Ubicació CERGC al Campus de l'Alimentació

Projectes relacionats amb la Universitat Autònoma de Barcelona

Els projectes que promou la Universitat Autònoma de Barcelona dins l'àmbit sectorial de les Indústries de la Salut es basen en el següent:

Gent gran i població de risc (inclòs problemes de pobresa o malnutrició) relacionats amb la innovació que es faria en l'entorn de l'Institut Trias i Pujol i els seus centres i en particular, en el centre de medicina comparada on es podrien desenvolupar models per a aquests problemes.

Desenvolupar un living lab en salut amb els ajuntaments, en el qual s'assagin i es posin a punt els elements com sensors, enginyeria, espais o mate-

rials destinats a resoldre temes d'envelliment o de salut i que es podrien situar en locals que els ajuntaments poguessin aportar.

Espai d'Emprenedoria en relació a la salut-entelliment i la nutrició i l'alimentació-aliments.

El projecte **"Health Intelligence": Adquirir i gestionar el coneixement per a millorar la salut de la població**, promogut per la Universitat Autònoma de Barcelona, (Esquemes 8, 9 i 10) s'estendrà a quatre àmbits d'atenció prioritàris: Gent gran, Infants i Joves, Persones amb discapacitats, i Salut mental.

Línia d'actuació	Projectes
Infraestructures i equipaments per a la R+D 66 M€	✓ Projectes singulars i institucionals de millora i renovació d'infraestructures científiques i tecnològiques
	✓ Projectes cooperatius de creació, construcció i millora d'equipaments i plataformes científiques i tecnològiques compartides
	✓ Potenciació de les infraestructures científiques i tecnològiques singulars (ICTS)
	✓ Projectes singulars de construcció, millora o ampliació d'infraestructures de R+D que possibilitin la generació de recerca d'excel·lència, l'atracció del talent i el desenvolupament d'activitats de transferència de coneixement
Transferència de tecnologia i valorització dels resultats de la recerca de les institucions científiques de Catalunya 70 M€	✓ Suport a projectes de valorització i/o transferència de coneixement impulsats per les estructures de transferència de les universitats que comportin un valor afegit per a la institució a la que pertanyen
	✓ Impuls a programes cooperatius entre institucions de recerca per a la creació d'oficines compartides de valorització i transferència de coneixement
	✓ Projectes col·laboratius públicoprivats de recerca i desenvolupament. Unitats mixtes de recerca i innovació
	✓ Programa Indústria del Coneixement
	✓ Ajuts al desenvolupament i maduració de coneixement i/o tecnologia (TRL)
Medi Ambient/TIC 5/10 M€	✓ Atracció i retenció de talent ✓ Smart Campus (CSUC)

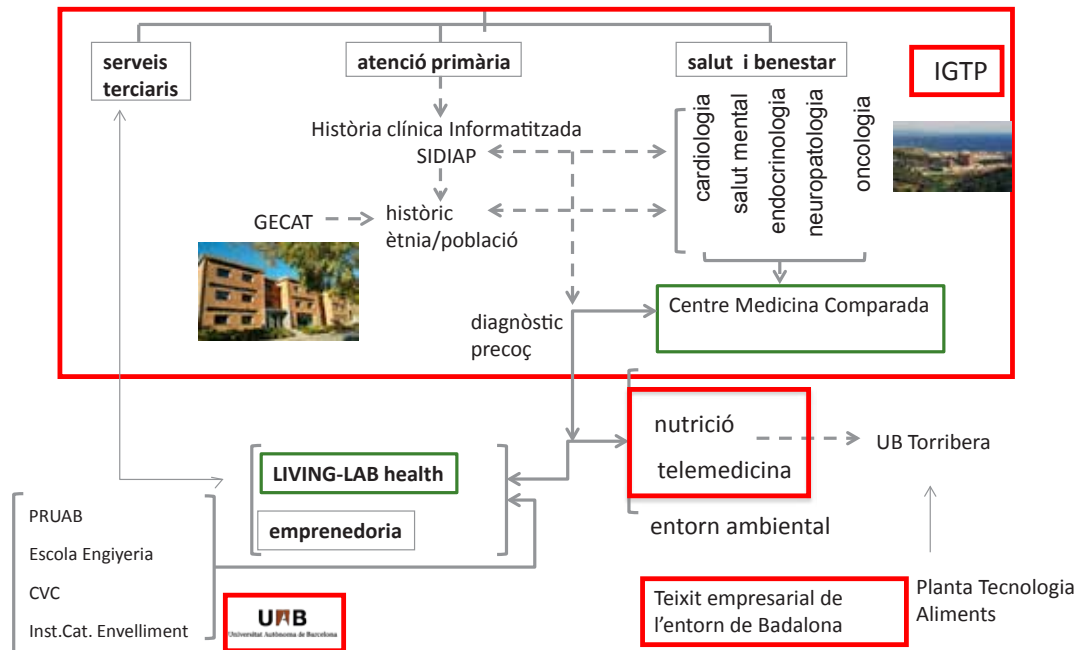

69

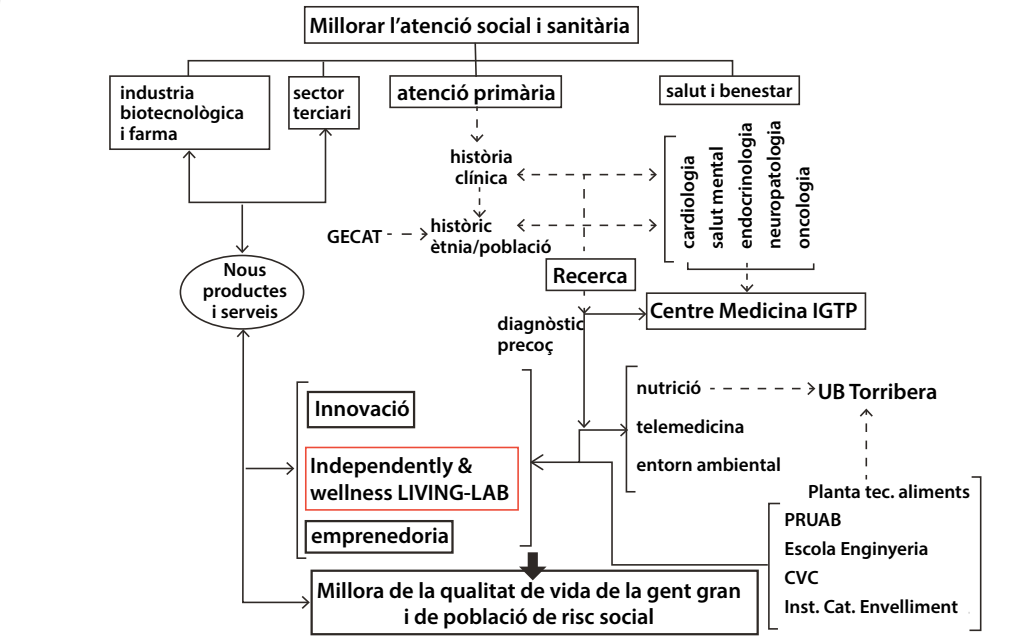
Esquema 8 - Línies d'actuació i Projectes UAB

PECT Eix Coneixement Besòs-Marina Health Intelligence:
 MILLORA DE LA QUALITAT DE VIDA DE LA GENT GRAN
 i de POBLACIÓ DE RISC SOCIAL

Esquema 9 - Quadre resum I projectes UAB

EIX DEL CONEIXEMENT BESÒS-MARINA Barcelonès Nord-Baix Maresme

Esquema 10- Quadre resum II projectes UAB

Projectes relacionats amb l'Institut de Recerca Biomèdica Germans Trias i Pujol.

L'Institut Germans Trias i Pujol va néixer a l'any 1995 per completar l'activitat assistencial i docent universitària de l'hospital HGTP inaugurat l'any 1983 i que aviat va transformar-se en Hospital Universitari UAB i posteriorment acreditat pel FIS (REUNI). La incorporació d'unitats de recerca d'excel·lència com IRSICAIXA, l'ICO i l'Institut Guttmann, entre d'altres, entre els anys 1995 i 2002, li confereix a aquest entorn de la ciutat de Badalona una de les major potencialitats com a ecosistema biomèdic.

L'evolució posterior de la presència de la UAB amb instal·lacions pròpies, amb institucions associades i nous laboratoris, ha fet que a l'any 2009 s'obtingués l'acreditació d'Institut d'Investigació Sanitària ISCIII i posteriorment l'any 2013 es confirmés aquesta distinció amb la reacreditació.

A nivell popular, el campus de Can Ruti, un entorn privilegiat localitzat a la Serralada de Marina, és avui un entorn de gran desenvolupament necessitat d'un Pla de Desenvolupament en l'Horitzó 2020 aprofitant la potenciació que es pot adquirir a través dels projectes europeus RIS3Indústries de la Salut, el KIC Healthy Ageing de la EIT, o el present programa regional PECT (Esquema 11)

EIX DEL CONEIXEMENT BESÒS-MARINA
Barcelonès Nord-Baix Maresme

Esquema 11 - Vista projecte Institut Germans Trias i Pujol

Projectes Operatius:

1. El Centre de Medicina Comparada i Bioimatge és un dels projectes operatius del Campus Biomèdic GTP

Esquema 12
Centre de Medicina Comparada i Bioimatge

2. Un segon projecte operatiu, estratègic per completar l'ecosistema biomèdic que representa el campus biomèdic Germans Trias i Pujol és sens dubte la construcció de l'Institut de Recerca Contra la Leucèmia Josep Carreras.

“El Instituto de Investigación contra la Leucemia Josep Carreras (IJC), (Esquema 13) centro CERCA de la Generalitat de Catalunya, se constituíó con el objetivo de impulsar la investigación biomédica y el desarrollo de la medicina personalizada de las hemopatías

malignas y, especialmente, de la leucemia. Se trata de un centro sin precedentes que, con el trabajo y rigor de investigadores de todo el mundo, utiliza las tecnologías más innovadoras para intentar ganarle la partida a la leucemia y las demás hemopatías malignas.
<http://www.fcarreras.org/es/ijc>

Esquema 13- Institut d'Investigació contra la Leucèmia Josep Carreras (IJC),

Conclusions

Reptes del Projecte PECT *“Eix del Coneixement Besós-Marina. Barcelonès Nord i Baix Maresme”*

- Concretar zona territorial i ajuntaments locals implicats
- Crear una comunitat d'institucions i empreses promotores
- Acordar el model de govern de la comunitat PECT
- Establir el model de sostenibilitat econòmica
- Elaborar un Pla d'Acció global del PECT en sintonia amb els plans locals
- Posicionar el PECT en les Comunitats del RIS3CAT 2014-2020
- Consensuar un Pla de Comunicació promogut des de les unitats de comunicació locals, institucionals, i empresarials existents
- Definir la unitat administrativa de gestió i l'entitat o entitats coordinadores
- Identificar projectes estratègics individuals o col·lectius i establir-ne P.O. FEDER
- Establir indicadors inicials i promoure un model de seguiment i avaluació matriciable
- Preparar la documentació per accedir a l'acreditació de la Generalitat de Catalunya
- Identificar projectes que puguin ser finançats amb fons no elegibles amb FEDER
- Agregar totes les iniciatives nascudes des de la base social del territori
- Aprofitar iniciatives prèvies alineades a l'objectiu del PECT

Q

Quaderns socioeconòmics del Barcelonès

Ajuntament de Badalona

Ací

Ajuntament de Sant Adrià de Besòs

Federació Empresarial de Badalona

Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet

pimec
pimes, petites i mitjanes empreses de catalunya

Diputació Barcelona

Generalitat de Catalunya
Departament d'Empresa i Ocupació

Unió europea
Fons Social Europeu
L'FSE Inverteix en el teu futur

CONSELL COMARCAL DEL
BARCELONÈS

PACTE PER L'Ocupació
I EL DESENVOLUPAMENT
DEL BARCELONÈS NORD

